

**UNIVERZA V LJUBLJANI
EKONOMSKA FAKULTETA**

DIPLOMSKO DELO

REGIONALNA STRUKTURNA POLITIKA EU – PRIMER GRČIJE

Ljubljana, september 2006

NINA GORIŠEK

IZJAVA

Študentka NINA GORIŠEK izjavljam, da sem avtorica tega diplomskega dela, ki sem ga napisala pod mentorstvom dr. ALEKSANDRA ARISTOVNIKA in dovolim objavo diplomskega dela na fakultetnih spletnih straneh.

V Ljubljani, dne 29.09.2006

Podpis:

KAZALO

1. UVOD	1
2. REGIONALNA STRUKTURNA POLITIKA EVROPSKE UNIJE	2
2.1. RAZVOJ REGIONALNE STRUKTURNE POLITIKE EVROPSKE UNIJE	2
2.1.1. OBRISI REGIONALNE POLITIKE EU DO LETA 1975	2
2.1.2. OD USTANOVITVE ERDF DO REFORME LETA 1988	3
2.1.3. REFORMA LETA 1988.....	4
2.1.4. REFORMA STRUKTURNE POLITIKE IN USTANOVITEV KOHEZIJSKEGA SKLADA LETA 1993	6
2.2. REGIONALNA STRUKTURNA POLITIKA V OBDOBJU 2000–2006	7
2.2.1. STRUKTURNI SKLADI	8
2.2.2. KONCENTRACIJA	8
2.2.2.1. Cilji	9
2.2.2.2. Pobude skupnosti	11
2.2.3. SREDSTVA ZA STRUKTURNO IN KOHEZIJSKO POLITIKO	12
2.3. PRIMERJAVA MED KOHEZIJSKIMI DRŽAVAMI	14
3. GRČIJA	16
3.1. GOSPODARSKA SLIKA	16
3.2. OZEMELJSKA RAZDELITEV	18
3.3. RAZVOJ GRŠKE REGIONALNE POLITIKE	18
3.3.1. RAZVITOST GRŠKIH REGIJ	20
3.4. SREDSTVA, KI JIH JE GRČIJA PREJELA OD EU	21
3.4.1. OBDOBJE OD VSTOPA V EU DO LETA 1988.....	21
3.4.2. OBDOBJE 1989–1993	22
3.4.3. OBDOBJE 1994–1999	22
3.4.4. OBDOBJE 2000–2006	25
3.4.4.1. Strategije in prioritete	25
3.4.4.2. Tehnična pomoč	26
3.4.4.3. Financiranje	26
3.5. VPLIV STRUKTURNIH POMOČI NA GOSPODARSKI RAZVOJ KOHEZIJSKIH DRŽAV	27
3.5.1. ANALIZA VPLIVA STRUKTURNIH POMOČI NA GOSPODARSKI RAZVOJ GRČIJE	29
3.5.2. SKLEP ANALIZE.....	31
3.6. ŠIRITEV EU IN VPLIV NA GRČIJO	32
3.7. KOHEZIJA IN NOVO FINANČNO OBDOBJE 2007–2013	33
4. SKLEP	35
LITERATURA	37
VIRI	38
PRILOGE	

SEZNAM KRATIC

BDP	Bruto domači proizvod
BNP	Bruto nacionalni proizvod
CSF	Community Support Framework – Razvojni okvir podpore Skupnosti
EAGGF	European Agricultural Guidance and Guarantee Fund – Evropski kmetijski usmerjevalni in jamstveni sklad
EGS	Evropska gospodarska skupnost
EIB	Evropska investicijska banka
EMU	Ekonomska in monetarna unija
ERDF	European Regional Development Fund – Evropski regionalni razvojni sklad
ESF	European Social Fund – Evropski socialni sklad
ESRI	The Economic and Social Research Institute – Inštitut za ekonomske in sociološke raziskave
EU	Evropska unija
FIFG	Financial Instrument for Fisheries Guidance – Finančni instrument za usmerjanje ribištva
IMPs	Integrated Mediterranean programmes – Integrirani programi za Sredozemlje
NUTS	Nomenclature des Unités Territorielles pour Statistique – Statistična klasifikacija teritorialnih enot
PPS	Purchasing power standard – Standardi kupne moči
RDF	Regional development fund – Regionalni razvojni sklad
RDP	Regional development plan – Regionalni razvojni plan
SEA	Single European Act – Enotna evropska listina

1. UVOD

Evropska unija (EU) ni enakomerno razvita, saj so razlike med najbolj in najmanj razvitimi državami članicami precejšnje, kar je še bolj očitno, če pod drobnogled vzamemo evropske regije. Razlike izhajajo iz različne razpoložljivosti gospodarskih, naravnih, socialnih in drugih virov, ki vplivajo na razvojne možnosti določenega območja oziroma regije. Da bi zmanjšala obstoječe razlike in zagotovila trajnostni in enakomerni razvoj vseh članic EU in predvsem njenih regij, je EU oblikovala svojo regionalno politiko, katere del sta tudi strukturna in kohezijska politika. O tem, da EU namenja veliko pozornosti zmanjševanju razlik med posameznimi članicami in regijami ter zmanjševanju zaostalosti najmanj razvitih regij, govori podatek, da je za doseganje teh ciljev namenjenih skoraj 35 odstotkov vseh sredstev evropskega proračuna.

Namen diplomskega dela je prikazati razvoj regionalne strukturne politike in njene glavne značilnosti v EU ter njen vpliv na Grčijo. Ta država je po BDP na prebivalca najmanj razvita članica EU petnajsterice, zato je od vstopa v EU prejela sredstva, ki so ji pomagala pri gospodarskem razvoju. Vprašanja, ki se postavljata, sta, ali je bil razvoj grške regionalne politike pogoj za učinkovito črpanje strukturnih sredstev in kakšen vpliv imajo ta sredstva na gospodarski razvoj Grčije.

Drugi del je namenjen podrobnejši predstavitvi regionalne politike EU. Na začetku tega dela je predstavljena zgodovina nastajanja regionalne politike; gre za zgodovinski pregled razvoja regionalne politike od prvih začetkov pa do današnjih dni. V nadaljevanju sem podrobneje predstavila regionalno politiko v obdobju 2000–2006. Prikazani so strukturni skladi, cilji in pobude skupnosti ter tudi razpoložljiva sredstva za regionalno strukturno in kohezijsko politiko v tem programskem obdobju. Na koncu drugega dela je narejena primerjava med kohezijskimi državami glede pridobljenih sredstev in gospodarske rasti.

V tretjem delu je posebej izpostavljena Grčija. Na začetku je kratek pregled gospodarstva in ozemeljska razdelitev v Grčiji, predstavljena pa sta tudi razvoj grške regionalne politike in razvitost administrativnih regij. Grčija je že vstopa v EU leta 1981 neto prejemnica sredstev iz proračuna EU, zato so v nadaljevanju tretjega dela predstavljena prejeta sredstva strukturnih skladov in kohezijskega sklada po obdobjih. Bolj podrobno je opisano zadnje finančno obdobje; predstavljene so prioritete, operativni programi in financiranje tretjega Razvojnega okvira podpore Skupnosti (CSF) v Grčiji. Predstavljena pa je tudi študija Inštituta za ekonomske in sociološke raziskave (ESRI), ki temelji na uporabi modela HERMIN. Na podlagi raziskave je bila opravljena analiza vpliva strukturnih pomoči na gospodarski razvoj kohezijskih držav. Podrobneje je predstavljena analiza za Grčijo, za druge kohezijske države pa le rezultati analiz, ki sem jih potrebovala za

medsebojno primerjavo. V zaključku diplome so predstavljene posledice širitve EU in njihov vpliv na Grčijo ter novosti za kohezijo v finančnem obdobju 2007-2013.

2. REGIONALNA STRUKTURNA POLITIKA EVROPSKE UNIJE

2.1. RAZVOJ REGIONALNE STRUKTURNE POLITIKE EVROPSKE UNIJE

Že v preambuli Rimske pogodbe (1957), ustanovitvenega akta Evropske gospodarske skupnosti (EGS), je kot eden od ciljev EGS omenjen uravnotežen regionalni razvoj. Kot pravi začetek regionalne politike EGS pa lahko označimo ustanovitev Evropskega regionalnega razvojnega sklada (ERDF) v 70. letih. Od ustanovitve EGS v 50. letih do danes je EU razvila zelo kompleksen in edinstven pristop k regionalnemu razvoju. Razvoj regionalne politike EU bi lahko razdelili na tri obdobja: v začetno fazo, ko se je takšna regionalna politika, kot jo poznamo danes, šele oblikovala, v fazo vzpostavitve dejanske regionalne politike in v fazo reform, ki ji je sledila in ki še traja.

2.1.1. OBRISI REGIONALNE POLITIKE EU DO LETA 1975

Že leta 1957 je bilo v preambuli Rimske pogodbe zapisano, da si podpisnice želijo krepiti enotnost svojih gospodarstev in zagotoviti skladen razvoj z zmanjševanjem razlik med posameznimi regijami in z zmanjševanjem zaostalosti v manj razvitih regijah (Moussis, 1999, str. 162). V tej pogodbi so bili tudi člani, ki so naznanjali ustanovitev Evropskega socialnega sklada (ESF), katerega naloga je bila spodbujati nastanek skupnega trga z izboljšanjem možnosti zaposlovanja za delavce in mobilnost delojemalcev znotraj EGS, in Evropske investicijske banke (EIB (glej Prilogo 1), ki je bila pooblaščen za financiranje projektov razvoja manj razvitih regij.

Z dogovorom o skupni kmetijski politiki je bil leta 1962 ustanovljen Evropski kmetijski usmerjevalni in jamstveni sklad (EAGGF), ki še danes podpira in spodbuja kmetijsko produkcijo v EU. Leta 1964 je bil EAGGF razdeljen na oddelek za garancijo in usmerjevalni oddelek.

EGS vse do sedemdesetih let ni oblikovala nikakršnih mehanizmov skupne regionalne politike. Bile so le raztresene določbe, ki so sicer namigovala na regionalno politiko skupnosti, niso pa je osnovala. Zato še ni bilo moč govoriti o enotni evropski regionalni politiki. To področje je bilo prepuščeno posamezni državi, ki je določala smer in razvoj konkretne nacionalne regionalne politike. Temeljna naloga regionalne politike EGS nikoli ni bila nadomestiti regionalne politike držav članic, ampak jih zgolj usklajevati, oblikovati

skupne smernice in načela ter usklajevati skupne finančne instrumente (Novaković, 2003, str. 12).

V letu 1971 je Komisija objavila resolucijo, ki govori o vzpostavljanju gospodarske in denarne unije po fazah. Določala je potrebne strukturne in regionalne ukrepe znotraj politike EGS, ki imajo ustrezna sredstva, tako da bodo z reševanjem najpomembnejših težav lahko prispevali tudi k uravnoveženemu razvoju Skupnosti (Moussis, 1999, str. 162).

Oblikovanje skupne regionalne politike EGS je povezano z njeno prvo širitvijo leta 1973. Velika Britanija, Irska in Danska so bile v primerjavi s starimi članicami EGS manj razvite, poleg tega pa so se srečevale z velikimi regionalnimi problemi. Na novo vključene države (zlasti Velika Britanija) so se spopadale z drugačnimi regionalnimi težavami kot druge članice, v katerih so bila manj razvita pretežno kmetijska območja, ki so bila deležna subvencij iz naslova skupne kmetijske politike. Velika Britanija je v enakem obdobju imela težave predvsem v starih industrijskih regijah (Farič, 1999, str. 44).

2.1.2. OD USTANOVITVE ERDF DO REFORME LETA 1988

Regionalna politika EGS se je formalno začela leta 1975 z ustanovitvijo ERDF. Ta sklad naj bi prek mehanizma prerazdelitve proračunskih sredstev manj razvitim regijam, zlasti starim industrijskim regijam z visoko strukturno nezaposlenostjo, pripomogel k zmanjševanju razlik v razvitosti med posameznimi območji, regijami,

Toda v prvih letih ni imel le nezadostnega proračuna, temveč tudi pomanjkljivost, ki je bila med finančnimi elementi EGS izjemna: državam članicam je dodeljeval kvote, ki jih je bilo treba spoštovati pri razporejanju sredstev sklada in ki so se spremenile v finančni instrument regionalnih politik držav članic namesto regionalne politike EGS. Sistem kvot je dobro služil posameznim članicam Skupnosti in je dejansko pomenil dodatno financiranje nacionalnih regionalnih politik in projektov iz evropskih virov. Države članice so torej dobile dodaten denar, ki so ga razporejale za različne projekte regionalnega pomena. Za določitev problemskih območij so bile pristojne države članice, kar pomeni, da Evropska komisija ni imela pravega vpliva na oblikovanje regionalne politike.

EGS je možnost delnega vpliva na regionalno politiko pridobila leta 1979, ko je bil določen nekotni del v okviru ERDF. Nekotni del je znašal le 5 odstotkov sredstev, ki jih je ERDF alociral med članice. Ta sredstva so bila na voljo za specifične regionalno-razvojne ukrepe. ERDF je sredstva delil na podlagi večletnih programov in ni financiral zgolj posameznih projektov (McDonald, Dearden, 1994, str. 167). Hkrati se je smelo ta sredstva posredovati tudi v regije, ki jih države niso obravnavale kot problemsko območje.

Tabela 1: Kvote in rangi ERDF (v %)

Država	Kvota 1981-1984	1985		Po 1986	
		sp. meja intervala	zg. meja intervala	sp. meja intervala	zg. meja intervala
Belgija	1,11	0,90	1,20	0,61	0,82
Danska	1,06	0,51	0,67	0,34	0,46
Francija	13,64	11,05	14,74	7,48	9,46
Nemčija	4,65	3,76	4,81	2,55	3,40
Grčija	13,00	12,35	18,74	8,36	10,64
Irska	5,94	5,64	6,83	3,82	4,61
Italija	35,49	31,94	42,59	21,62	28,79
Luksemburg	0,07	0,06	0,08	0,04	0,06
Nizozemska	1,24	1,00	1,34	0,68	0,91
Portugalska	-	-	-	10,66	14,20
Španija	-	-	-	17,97	23,93
V. Britanija	23,80	21,42	28,56	14,50	19,31
SKUPAJ	100,00	88,63	116,56	88,63	116,59

Vir: Nevin, 1990, str. 295.

Moč in vloga Evropske komisije pri oblikovanju enotne regionalne politike EGS se je deloma okrepila po letu 1984. Takrat so bile izvedene reforme dotedanjega kvotnega sistema in uveden sistem rangov. V okviru nove usmeritve je Evropska komisija prek ERDF zagotavljala minimalen in maksimalen delež sredstev, ki ga lahko dobi posamezna država oziroma projekt (Tsoukalis, 1993, str. 238). Ob tem se je okrepilo načelo podpore integralnih razvojnih projektov na manjših območjih EGS in integralne mediteranske programe, ki so pokrivali večja območja. ERDF je ponujal podporo v višini 50 odstotkov vseh izdatkov za regionalne projekte oz. 55 odstotkov za projekte posebnega regionalnega pomena. Za večje projekte je v praksi stopnja pomoči malce padla in je znašala od 30 do 50 odstotkov vseh stroškov.

Prepletanje delovanja najrazličnejših skladov in ustanov, podvajanje sredstev, vključitev novih članic, predvsem pa proces oblikovanja skupnega notranjega trga in z njim povezane zahteve manj razvitih članic, ki so za pristanek na poglobitev integracije zahtevale določene kompenzacije, je pripeljalo do reforme regionalne strukturne politike v letu 1988 (Kranjc, 2001, str. 8).

2.1.3. REFORMA LETA 1988

Enotna evropska listina (SEA¹) je kot prva v pogodbo o ustanovitvi EGS uvrstila regionalno politiko in priznala njeno vlogo pri vzpostavljanju gospodarske in socialne kohezije. SEA je stopila v veljavo sredi leta 1987. Sprejetje 1. Delorsovega paketa leta

¹ Ur. l. L 169, 29.06.1987.

1988 je napovedalo obsežno reformo strukturnih skladov, kmetijske politike in financiranja EGS. Reforma strukturnih skladov je začetna točka za novo regionalno politiko Skupnosti, ki je še posebej temeljila na usklajevanju njenih finančnih instrumentov in na usklajevanju politik držav članic in EGS z namenom, da se pomaga regijam, ki potrebujejo dodatno spodbudo za gospodarsko blaginjo (Moussis, 1999, str. 178). Govorimo lahko o dejanskem začetku enotne evropske regionalne politike.

Reforma je prinesla nekaj sprememb, saj je EGS ukinila določanje obsega sredstev sklada ERDF za vsako državo posebej in uvedla indikativno delitev, ki jo določa Komisija na podlagi števila prebivalcev države in blaginje posamezne regije. Države so morale Komisiji predložiti svoje regionalne razvojne programe, državni programi pa so bili upravičeni do sredstev, če so ustrezali določenim ciljem, na katere naj bi se sredstva osredotočila.

Cilji so (Structural Actions 2000-2006 - Commentary and Regulations, 2000, str. 9):

- Cilj 1: Regije, ki so najmanj razvite
- Cilj 2: Regije v gospodarskem zatonu, kjer stopnja brezposelnosti presega povprečje EU
- Cilj 3: Regije, ki se spopadajo z dolgotrajno brezposelnostjo
- Cilj 4: Podpora mladim za lažjo zaposlitev
- Cilj 5a: Podpora prilagajanju kmetijskega in ribiškega sektorja spremenjenim razmeram
- Cilj 5b: Podpora razvoju podeželja (predvsem podpora netradicionalnim dejavnostim na podeželju)
- Cilj 6 (dodan leta 1995 po širitvi Skupnosti): Podpora redko naseljenim skandinavskim predelom.

K izboljšanju regionalne politike so pripomogla tudi naslednja načela:

- *načelo koncentracije*, kar pomeni koncentracijo sredstev oziroma ukrepov na regije, sektorje in skupine prebivalcev, ki jih najbolj potrebujejo glede na določene cilje opredeljene s prioriteta in strogimi kriteriji
- *načelo programiranja*, torej načrtovanega in programiranega usmerjanja sredstev določa, da sredstev strukturnih skladov in kohezijskega sklada ni mogoče pridobiti za posamezne nepovezane investicije, temveč le na podlagi razvojnih programov
- *načelo partnerstva* predstavlja sodelovanje Evropske komisije, vlad članic in lokalnih ter regionalnih oblasti
- *načelo dodanosti (additionality)*, ki zahteva, da finančna sredstva strukturnih skladov in kohezijskega sklada ne nadomeščajo finančne pomoči, temveč so ta sredstva dodatna finančna pomoč državi in nižjim teritorialnim ravnam

- *načelo subsidiarnosti ali načelo kompatibilnosti*, ki pomeni, da se morajo programi ki jih finančno podpirajo strukturni skladi Evropske unije nanašati na prioritete in cilje strukturnih skladov.

Evropski svet, zasedal je leta 1988v Bruslju, je soglašal s Komisijo, ki je zahtevala podvojitev finančnih sredstev strukturnih skladov ter sprejel 1. Delorsov paket: Ta je med drugim uredil finančne zahteve Skupnosti v obdobju 1989–1993 ter s tem dorekel prvo proračunsko obdobje. Za tri strukturne sklade (ERDF, ESF in EAGGF-usmerjevalni del) je bilo namenjeno 60,3 milijarde ECU (v cenah iz leta 1989), k temu znesku pa je bilo konec leta 1990 dodano še 3 milijarde ECU za nove nemške dežele (Tsoukalis, 1993, str. 243).

2.1.4. REFORMA STRUKTURNE POLITIKE IN USTANOVITEV KOHEZIJSKEGA SKLADA LETA 1993

Novo meje regionalne politike pa je bilo opaziti že leta 1992. Regionalna politika je bila namreč oblikovana zato, da bi zaostalim območjem brez večje škode omogočila sodelovanje pri vzpostavitvi notranjega trga, ni pa več zadostovala za sodelovanje pri oblikovanju Ekonomske in monetarne unije (EMU) v devetdesetih letih. To zahtevo upošteva Maastrichtska pogodba², ki v členu B določa, da je krepitev gospodarske in socialne kohezije temeljni cilj Unije.

Razmere, v katerih so se znašle nekatere države članice, so narekovale še posebno prizadevanje za spodbujanje gospodarske in socialne kohezije in s tem spoštovanje maastrichtskih konvergenčnih kriterijev³, potrebnih za prehod na tretjo stopnjo EMU. Med temi kriteriji je namreč tudi merilo, ki brzda javni primanjkljaj. Za izpolnjevanje tega pogoja morajo imeti manj bogate države zelo strogo proračunsko disciplino, hkrati pa morajo izvajati in celo povečevati javne investicije; le tako bodo razlike v blaginji v posameznimi državami članicami manjše.

Temu protislovju se je bilo treba izogniti in zato sta bila Maastrichtski pogodbi dodana člen G. 130d in Protokol, ki sta ustanovila kohezijski sklad. Ta sklad prispeva finance za projekte na področju okolja in prometne infrastrukture za čezevropska omrežja v državah članicah, ki imajo bruto nacionalni proizvod (BNP) nižji od 90 odstotkov povprečja v EU. Do sredstev tega sklada so upravičene samo štiri države članice, in sicer: Španija, Grčija,

² Ur. l. C 224, 31.8.1992.

³ Ti kriteriji so opredeljeni v členu 121(1) Pogodbe o Evropski uniji in so naslednji: stabilnost cen, saj stopnja inflacije ne sme presegati povprečja treh držav članic EU z najnižjo inflacijo za več kot 1,5 odstotne točke; višina obrestnih mer, saj ne smejo presegati povprečja treh držav članic EU z najnižjo inflacijo za več kot 2 odstotni točki; proračunski primanjkljaj ne sme presegati 3 odstotkov BDP; javni dolg ne sme presegati 60 odstotkov BDP; stabilnost deviznih tečajev, saj morajo države zagotoviti vsaj dveletno stabilnost z dovoljenimi nihanjem znotraj dogovorjenih meja, ki znašajo $\pm 15\%$ od centralnega tečaja.

Portugalska in Irska (Moussis, 1999, str. 164). Podrobneje je kohezijski sklad predstavljen v Prilogi 2.

V letu 1993 je bil ustanovljen še en instrument, ki se uvršča v sistem strukturnih skladov: finančni instrument za usmerjanje ribištva (FIFG), ki naj bi pomagal pri učinkovitejšem prilagajanju ribištva.

Reforma strukturnih skladov v letu 1993 ni prinesla bistvenih novosti. Prišlo pa je do nekoliko drugačne opredelitve ciljev. Pri posameznih ciljeh (2, 5b) se je odločanje o področjih, ki so bila upravičena do pomoči, s Komisije preneslo na države članice. V okviru teh dveh ciljev je EU določila le zgornjo mejo, izraženo z odstotkom prebivalstva države, ki sme biti upravičeno do pomoči na podlagi omenjenih ciljev. Do sprememb ciljnega območja 1 ni prišlo. Pod ta cilj so se uvrščale regije (NUTS 2), katerih BDP na prebivalca zadnja tri leta ni presegal 75 odstotkov povprečja EU. Reforma je prinesla tudi združitev ciljev 3 in 4 ter vpeljavo novega cilja 4; to je pomoč pri prilagajanju delovne sile strukturnim spremembam. Vpeljano je bilo še ciljno področje 6, ki je bilo namenjeno pospeševanju razvoja v regijah z zelo nizko gostoto prebivalstva (Farič, 1999, str. 49).

Kmalu po podpisu Maastrichtske pogodbe konec leta 1992 je Evropski svet na zasedanju v Edinburghu sprejel 2. Delorsov paket. Dogovorili so se, da bodo strukturnim skladom namenili 141,5 mia ECU (v cenah iz leta 1992) za obdobje 1994–1999. V tem znesku pa niso všteta sredstva za nove države članice, ki so pristopile leta 1995. Tako je bilo za nove članice (Avstrijo, Finsko in Švedsko) v obdobju 1995–1999 na voljo 4,8 mia ECU (v cenah iz leta 1995). Iz kohezijskega sklada je bilo za obdobje 1993–1999 na voljo 15,15 mia ECU (v cenah iz leta 1992) (Structural funds and Cohesion fund 1994–99, 1996, str. 16, str. 102). Sredstva je bilo moč dobiti tudi v okviru trinajstih pobud skupnosti, in sicer v znesku 14,379 mia ECU (v cenah iz leta 1996) (Guide to the Community Initiatives 1994–99, 1994, str. 10).

2.2. REGIONALNA STRUKTURNA POLITIKA V OBDOBJU 2000–2006

Ob konce tisočletja se je EU bližala novemu razpotju v razvoju regionalne politike. Dogovori o strukturni politiki v novem planskem obdobju 2000–2006 so potekali v negotovem ozračju dogovarjanj o prihodnosti integracije: o nadaljnjem poglobljanju integracije (dokončanje tretje faze ekonomske in monetarne unije) in vključitvi novih, z vidika EU manj razvitih držav srednje in vzhodne Evrope. Pogajanja so potekala v času, ko se je večina držav članic v prizadevanju po večji konkurenčnosti gospodarstva na globalnem trgu srečevala z radikalnimi strukturnimi spremembami, ki so se odražale zlasti v poslabšanju razmer na trgu dela (Farič, 1999, str. 50).

Do končnih uskladitev je prišlo na zasedanju Evropskega sveta v Berlinu marca 1999. Rezultat vseh teh dogovorov in pogajanj je dokument Agenda 2000, na podlagi katerega so izvedli vrsto reform; agenda ureja tudi delovanje regionalne strukturne in kohezijske politike ter finančno perspektivo za obdobje 2000–2006. Uveljavilo se je prepričanje, da bi morale države članice in regije same poskrbeti za svojo prihodnost in tudi same upravljati pridobljena sredstva Unije, kar jim je bilo tudi omogočeno. Odredba Unije je namreč določila močnejšo decentralizirano upravo skladov skozi države članice pod nadzorom Komisije, ki bo samo pregledovala učinkovitost kontrolnih sistemov. Odredba določa tudi večjo udeležbo regionalnih in lokalnih oblasti pri izdelavi in izpeljavi strukturnih programov. Pomembno mesto v Agendi 2000 zajema pričakovana širitev EU za 10 članic ter njen vpliv na razdelitev razpoložljivih sredstev iz strukturnih skladov in kohezijskega sklada, kar pa se odraža v strogi finančni politiki.

2.2.1. STRUKTURNI SKLADI

Države članice in EU družno podpirajo razvoj šibkejših regij. Financiranje projektov poteka s sodelovanjem lokalnih oblasti in države članice tako, da je delovanje strukturne politike določeno kot dopolnjevanje nacionalne regionalne politike članic. Finančna pomoč strukturnih skladov je predvidena v več različnih oblikah, dodeljene naj bi bile po vnaprej določenih kriterijih, hkrati pa naj bi bila odločitev razdeljena glede na: težo problema po posameznih regionalnih in socialnih problemih področij, finančno sposobnost države članice, glede na njeno blagostanje, pomembnost ukrepov za celotno EU, težo ukrepov glede na regionalni vidik, posebne značilnosti predlaganih ukrepov. Finančna pomoč pa se posreduje v naslednjih oblikah: delno financiranje operativnih programov, delno financiranje državnih pomoči, vključno s povračili, oblike individualnih podpor s soglasjem Evropske komisije in države članice, delno financiranje projektov, vključno s povračili ter podpore za tehnično pomoč in študije za pripravo izvedbe projektov (Aljančič, Bogdanovič, 2000, str. 6).

Skladi so bili ustanovljeni kot podpora državam članicam pri doseganju ciljev ekonomske in socialne kohezije, tj. zmanjševanju razlik v življenjskem standardu ljudi in med regijami ter državami članicami EU, kar naj bi dosegli s pospeševanjem razvoja. Sklade⁴ sestavljajo: ERDF, ESF, EAGGF in FIG. Treba je poudariti, da sofinanciranje projekta iz dveh strukturnih skladov ali iz kohezijskega in strukturnega sklada sočasno ni mogoče.

2.2.2. KONCENTRACIJA

Geografska in finančna koncentracija sta ključni besedi v reformi regionalne politike v okviru Agende 2000. Tako naj bi se do leta 2006 postopno znižala koncentracija sredstev, s

⁴ Podrobneje so skladi predstavljeni v Prilogi 3.

sedanjih 50,6 odstotka prebivalstva na 35–40 odstotkov prebivalstva, ki bo deležno strukturne pomoči. Večja koncentracija sredstev na območju z največjimi razvojnimi problemi naj bi omogočila boljše rezultate pri zmanjševanju medregionalnih razvojnih razlik in povečanju učinkovitosti strukturnih skladov.

2.2.2.1. Cilji

Prednostni cilji odražajo prioritete v regionalni politiki EU in so hkrati izhodišče za razdeljevanje največjega dela sredstev strukturnih skladov. Skladno z načelom koncentracije se je z novim programskim obdobjem število ciljev zmanjšalo, spremenili pa so se tudi kriteriji. V prejšnjem programskem obdobju je bilo na voljo šest prednostnih ciljev, ki pa so jih z reformo leta 1999 za obdobje 2000–2006 zmanjšali na tri; od teh imata prva dva regionalni, tretji pa horizontalni značaj.

CILJ 1

Cilj 1 je usmerjen v pospeševanje razvoja regij, ki se soočajo z največjimi problemi glede razvitosti zaposlovanja, pomanjkljive infrastrukture in pomanjkanja investicij. Za sredstva iz cilja 1 lahko kandidirajo območja na ravni NUTS 2, v katerih je BDP na prebivalca zadnja tri leta nižji od 75 odstotkov povprečja EU.

Cilj 1 vključuje tudi posebne kategorije regij:

- najbolj oddaljene regije EU, kot so Kanarski otoki, francoska prekomorska območja, Azori in Madeira
- švedske in finske regije, ki so bile v obdobju 1994–1999 upravičene do sredstev v okviru cilja 6; to so regije z zelo nizko gostoto poseljenosti (manj kot 8 prebivalcev na km²).

Iz sredstev cilja 1 sta financirana tudi dva posebna programa:

- program za mir na Severnem Irskem in na obmejnih delih Irske za obdobje 2000–2004
- nekateri obalni predeli Švedske.

Udeležba strukturnih skladov za regije v okviru tega cilja je omejena na največ 75 odstotkov stroškov projekta in najmanj 50 odstotkov javnih izdatkov za projekt. Za regije, ki so hkrati deležne tudi pomoči kohezijskega sklada, je maksimalni limit 80 odstotkov stroškov projekta in 85 odstotkov za območja na obrobju Unije in za majhne otoke Egejskega morja. To pa ne velja za tehnično pomoč, ki lahko znaša do 100 odstotkov stroškov projekta (Ziel 1, 2004).

Omeniti je treba tudi prehodno pomoč za obdobje 2000–2006. To so regije oziroma območja, ki so bila upravičena do sredstev v obdobju 1994–1999, vendar v novem obdobju ne izpolnjujejo več kriterijev cilja 1. Ločiti je treba območja, ki so v letu 1999 izpolnjevala kriterije za pomoč pod novim ciljem 2, in tiste, ki tega niso. Prve so upravičene do prehodne pomoči iz vseh štirih strukturnih skladov do 31. decembra 2006, medtem ko bo za slednje financiranje iz ERDF ustavljeno 31. decembra 2005, za druge tri sklade (ESF, EAGGF, FIG) pa 31. decembra 2006 (Structural Actions 2000–2006, 2000, str. 11).

Za obdobje 2000–2006 je iz strukturnih skladov namenjenih 135.954 mio EUR. Razdelitev denarja je naslednja: regije, ki izpolnjujejo pogoj 75 odstotkov povprečja EU (126.693 mio EUR), program za mir (500 mio EUR), posebni program za regije na Švedskem (350 mio EUR) in prehodna pomoč (8411 mio EUR) (Allgemeine Bestimmungen zu den Strukturfonds, 2004).

CILJ 2

Cilj 2 je usmerjen v ekonomsko in socialno preobrazbo regij, ki se soočajo s strukturnimi problemi. Do sredstev v okviru cilja 2 so upravičena štiri področja, in sicer: industrijska, ruralna, urbana območja in območja, odvisna od ribištva. Cilj 2 pa ne sme pokrivati več kot 18 odstotkov prebivalstva celotne skupnosti. Ta zgornji prag je za vsako državo članico določen posebej, ob upoštevanju izpolnjevanja kriterijev za cilj 2 in resnosti strukturnih problemov na nacionalni ravni v primerjavi z drugimi državami članicami.

Cilj 2 je namenjen regijam na ravni NUTS 3, ki se srečujejo s prej omenjenimi problemi. Na območju celotne Skupnosti je 18-odstotni prebivalstveni prag razdeljen na naslednji način:

- 10 odstotkov za industrijska in storitvena območja
- 5 odstotkov za ruralna območja
- 2 odstotka za urbana območja
- 1 odstotek za območja, odvisna od ribištva.

Prav tako je treba omeniti še prehodno pomoč za obdobje 2000–2006. Območja, ki so bila v letu 1999 upravičena do sredstev iz strukturnih skladov v okviru ciljev 2 in 5(b) in ne izpolnjujejo kriterijev novega cilja 2, so upravičena do prehodne pomoči iz ERDF do 31. decembra 2005. Druga pomoč je prav tako na voljo v obdobju 2000–2006, in sicer iz ESF v okviru cilja 3, iz usmerjevalnega dela EAGGF, kot del podeželjskih razvojnih shem ter iz FIG (Pungartnik, 2003, str. 13).

Za ta cilj je udeležba strukturnih skladov določena na maksimumu 50 odstotkov celotnih stroškov projekta in najmanj 25 odstotkov javnih izdatkov za projekt (Ziel 2, 2004). Za

obdobje 2000–2006 je iz strukturnih skladov za ta cilj namenjenih 22.454 mio EUR, od tega znaša prehodna pomoč 2721 mio EUR.

CILJ 3

Cilj 3 predstavljajo horizontalni ukrepi za razvoj človeških virov in se sme uporabljati na območjih, ki niso zajeta v okviru ciljev 1 in 2. Cilj 3 je okvir za vse ukrepe razvoja človeških virov v državah članicah. Programi s tega področja so usmerjeni v spodbujanje aktivne politike zaposlovanja, katere namen je zmanjševanje brezposelnosti, odstranjevanje ovir za dostop na trg delovne sile, spodbujanje izobraževanja in poklicnega usposabljanja, zaznavanje ekonomskih in socialnih sprememb v prihodnosti, vnaprejšnje priprave nanje ter spodbujanje enakih možnosti za moške in ženske. Glavne družbene skupine, zajete v programih cilja 3, so mladi, brezposelni, premalo izkušeni oziroma premalo izobraženi delavci ter skupine, ki trpijo zaradi socialne izključenosti (Mrak, Rant, 2004, str. 52).

V primerjavi z drugima dvema ciljema je cilj 3 horizontalen, kar pomeni, da ni geografskih omejitev, saj je pomoč namenjena vsem prej omenjenim skupinam prebivalstva, ne glede na posebnosti območja oziroma regije, v kateri živijo.

Udeležba strukturnih skladov v okviru cilja 3 je omejena na največ 50 odstotkov celotnih stroškov projekta in 25 odstotkov javnih izdatkov projekta (Ziel 3, 2004). Celotna sredstva iz strukturnih skladov za obdobje 2000–2006 v okviru cilja 3 znašajo 24.050 mio EUR.

Tabela 2: Porazdelitev sredstev strukturnih skladov po ciljeh in pobudah skupnosti

	Cilj 1	Regije zunaj cilja 1	Cilj 2	Cilj 3	Interreg III	Urban II	Leader +	Equal
ERDF	X		X		X	X		
ESF	X		X	X				X
EAGGF	X	X					X	
FIFG	X	X						

Vir: Structural Funds, 2002.

2.2.2.2. Pobude skupnosti

Pobude skupnosti so čeznacionalni programi, katerih cilji so enaki za vse regije, ki izpolnjujejo ustrezne pogoje, saj je njihov namen reševati težave, ki so posebnega pomena za EU.

V programskem obdobju 1994–1999 je bilo trinajst pobud skupnosti, za novo programsko obdobje 2000–2006 pa je EU določila štiri pobude skupnosti. Vsaka od teh štirih pobud se sofinancira le iz enega strukturnega sklada.

Štiri pobude skupnosti so (Im Dienst der Regionen, 2004):

- *INTERREG III* zadeva čezmejno, meddržavno in medregionalno sodelovanje z zahtevo po harmoničnem in uravnoveženem razvoju evropskega prostora. Spodbuja tudi partnerstvo in sodelovanje med ljudmi ob meji in čez državno mejo. Financira se v okviru ERDF
- *LEADER* + pospešuje razvoj lokalnih strategij za trajnostni razvoj podeželja. Financira se v okviru EAGGF-usmerjevalni del
- *EQUAL*: Namen te pobude je odpravljanje dejavnikov, ki vodijo k neenakosti in diskriminaciji na trgu delovne sile. To pobudo financira ESF
- *URBAN II* spodbuja gospodarsko in socialno oživitev kriznih mest in mestnih sosesk za dolgoročen razvoj mest in urbanih naselij. Tudi to pobudo financira ERDF.

2.2.3. SREDSTVA ZA STRUKTURNO IN KOHEZIJSKO POLITIKO

Vrh v Berlinu (leta 1999) je poleg reform sprejel tudi odločitev o strukturi pomoči, ki jo bo EU v obdobju 2000–2006 namenila izvajanju strukturne in kohezijske politike. Tako naj bi imeli strukturalni skladi 195 mia EUR, kohezijski sklad pa 18 mia EUR. Določeni so bili tudi letni zneski, namenjeni strukturalni in kohezijski politiki, ki pa se v programskem obdobju vseskozi znižujejo, kar je razvidno iz Tabele 3.

Tabela 3: Razporeditev sredstev, namenjenih strukturalni in kohezijski politiki v obdobju 2000–2006 po letih, v milijonih evrov (cene iz leta 1999)

LETO	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006
Skupaj	32.045	31.455	30.865	30.285	29.595	29.595	29.170
Strukturalni skladi	29.430	28.840	28.250	27.670	27.080	27.080	26.660
Kohezijski sklad	2.615	2.615	2.615	2.615	2.515	2.515	2.515

Vir: Structural Actions 2000–2006, 2000, str. 19,110.

Željo Komisije glede izboljšanja učinkovitosti dodeljevanja in izrabe pomoči ter osredotočenja strukturalnih pomoči na regije oziroma območja, ki jo najbolj potrebujejo, predstavlja Tabela 4 (na str. 13). Razvidno je, da je največ sredstev strukturalnih skladov, skoraj 70 odstotkov vse pomoči, namenjenih prednostnemu cilju 1.

Inovativni ukrepi so novost, s katero namerava Komisija podpreti najnovejše ideje za izboljšanje kakovosti regionalnih razvojnih strategij, ki še niso bile primerno raziskane. Ti ukrepi naj bi regijam omogočili prostor za eksperimente, ki jih primanjkuje in ki so potrebni za spopad z izzivi informacijske družbe in izboljšanje konkurenčnosti gospodarstva. Za obdobje 2000–2006 je Komisija v okviru ERDF določila tri težišča inovativnih ukrepov: (1) regionalno gospodarstvo, ki se nanaša na raziskave in razvoj: podpora manj razvitim regijam pri dvigu tehnološke ravni; (2) e-evropska regija: razvoj informacijske družbe v okviru regionalnega razvoja; (3) regionalna identiteta in trajnostni

razvoj: krepitev enotnosti in konkurenčnosti regij s pomočjo integriranih konceptov na gospodarskem, ekološkem, kulturnem in socialnem področju. Drugi inovativni ukrepi so načrtovani še na področju zaposlovanja in poklicnega izobraževanja in bodo financirani s strani ESF, v ribiškem sektorju pa jih bo financiral FIG.

Sredstva za tehnično pomoč naj bi podpirala izvajanje strukturne pomoči predvsem s financiranjem: a) študij, ki se nanašajo na dejavnosti strukturnih skladov; b) izmenjave izkušenj in informiranje partnerjev, končnih uporabnikov pomoči in javnosti; c) institucij, obratov in povezljivosti računalniških sistemov za upravljanje, spremljanje in vrednotenje ter d) izboljšav metod vrednotenja in izmenjave informacij o praksah na tem področju. V okviru programov za inovativne ukrepe in tehnično pomoč se financira pridobitev novih strategij in poskusnih faz različnih projektov. Če se začetna etapa izkaže za uspešno, so lahko ti projekti uvrščeni v enega izmed prednostnih ciljev (Im Dienst der Regionen, 2004).

Tabela 4: Proračun strukturne politike v obdobju 2000–2006 (v mio EUR, cene iz leta 1999)

	Sredstva	Struktura sredstev (v %)
Cilj 1	135.954	69,7
Cilj 2	22.454	11,5
Cilj 3	24.050	12,3
Ribištvo zunaj cilja 1	1.106	0,6
Pobude skupnosti	10.442	5,4
- Interreg	4.875	
- Leader	2.020	
- Equal	2.847	
- Urban	700	
Inovativni ukrepi in tehnična pomoč	1.000	0,5
SKUPAJ	195.006	100,0

Vir: Structural Actions 2000–2006, 2000, str. 19.

Strukturni in kohezijski politiki je v obdobju 2000–2006 skupno namenjenih 213 mia EUR (cene iz leta 1999). V tem znesku pa niso všteta sredstva, namenjena novim državam članicam, ki so vstopile v EU 1. maja 2004. Do končne določitve višine sredstev za nove države članice v obdobju 2004–2006 je prišlo na evropskem vrhu v Kopenhagnu oktobra 2002, kjer je Svet na predlog Komisije odobril 21,708 mia EUR. Od tega zneska je skoraj 35 odstotkov namenjenih kohezijski politiki, sredstva v okviru strukturnih skladov pa so usmerjena predvsem na regije cilja 1. Podrobnejša razdelitev sredstev je prikazana v Tabeli 5 (na str. 14).

Tabela 5: Distribucija sredstev kohezijskega in strukturnih skladov za deset novih članic v obdobju 2004–2006 (v mio EUR, v cenah iz leta 1999)

Država	Kohezijski sklad Indikativna alokacija (% od skupaj)	Strukturni skladi						
		Cilj 1	Cilj 2	Cilj 3	FIFG	Pobude skupnosti		Skupaj*
						Interreg	Equal	
Ciper	0,43-0,84	0	24,9	19,5	3,0	3,8	1,6	52,8
Češka	9,76-12,28	1286,4	63,3	52,2	0	60,9	28,4	1.491,2
Estonija	2,88-4,39	328,6	0	0	0	9,4	3,6	341,6
Madžarska	11,58-14,61	1765,4	0	0	0	60,9	26,8	1.853,1
Litva	6,15-8,17	792,1	0	0	0	19,9	10,5	822,5
Latvija	5,07-7,08	554,2	0	0	0	13,5	7,1	574,8
Malta	0,16-0,36	55,9	0	0	0	2,1	1,1	59,1
Poljska	45,65-52,72	7320,7	0	0	0	196,1	118,5	7.635,3
Slovenija	1,72-2,73	210,1	0	0	0	21,0	5,7	236,8
Slovaška	5,71-2,72	920,9	33,0	39,9	0	36,8	19,7	1.050,3
Skupaj	7.590,5	13.234,3	121,2	111,6	3,0	424,4	223,0	14.117,5

Opomba: * K znesku 14.117,5 mio EUR je treba prišteti še 38,4 mio EUR za tehnično pomoč.

Vir: Zweiter Zwischenbericht über den wirtschaftlichen und sozialen Zusammenhalt, Statistischer Anhang, 2003, str. 16.

2.3. PRIMERJAVA MED KOHEZIJSKIMI DRŽAVAMI

Iz tabele 6 je razvidno, da prejmejo kohezijske države 46,9 odstotka sredstev strukturnih skladov v obdobju 2000–2006, kar je za 0,3 odstotne točke manj kot v prejšnjem. Za Grčijo, Španijo in Portugalsko pa velja, da se je njihov delež v sredstvih v obdobju 2000–2006 glede na prejšnje povečal, enako velja tudi za sredstva na prebivalca.

Tabela 6: Porazdelitev sredstev strukturnih skladov v kohezijskih državah

Država	Obdobje 1994–1999*			Obdobje 2000–2006**		
	Obseg sredstev (mio ECU)	Delež države (%)	Sredstva na prebivalca (ECU)	Obseg sredstev (mio EUR)	Delež države (%)	Sredstva na prebivalca (EUR)
Grčija	13.980	10,1	224	20.961	11,4	286
Španija	31.668	22,9	135	43.087	23,5	157
Irska	5.620	4,1	262	3.088	1,7	122
Portugalska	13.980	10,1	236	19.029	10,4	274
EU 15	138.201	100	62	183.564	100	70

Opomba: * Podatki o obsegu sredstev so izraženi v tekočih cenah obdobja 1994–1999; ** Podatki o obsegu sredstev so v cenah 1999.

Vir: Strmšnik et al., 2000, str. 25.

Izmed kohezijskih držav torej odstopa le Irska, saj se je njen delež v obdobju 2000–2006 zmanjšal (za 2,4 odstotne točke) glede na prejšnje obdobje, prav tako pa so se več kot

prepolovila tudi sredstva na prebivalca. To je bilo pričakovano, saj je Irska v preteklosti dobro izkoristila strukturno pomoč, kar se je odrazilo v zelo visoki gospodarski rasti. Povprečna letna gospodarska rast je v obdobju 1995–2001 znašala kar 9,2 odstotka. Tudi druge kohezijske države so imele v tem obdobju nadpovprečno letno gospodarsko rast, saj je bila v primerjavi s povprečjem EU-15 višja za eno odstotno točko.

Tabela 7: Povprečna letna gospodarska rast v obdobju 1995–2001 (v %)

	Rast BDP
Grčija	3,5
Španija	3,7
Irska	9,2
Portugalska	3,5
EU-15	2,5

Vir: Dritter Bericht über den wirtschaftlichen und sozialen Zusammenhalt, Tabellen, 2004, str. 188-196.

Postavlja se vprašanje, ali ta sredstva prispevajo k zmanjševanju razlik v razvitosti držav. Najmanj razvite države le počasi dohitevajo najrazvitejše, kar se vidi po BDP na prebivalca. Navkljub tej uspešnosti pa se hitrost razvoja teh štirih držav zelo razlikuje.

Tabela 8: BDP na prebivalca (v PPS) v kohezijskih državah v izbranih letih

	Grčija	Španija	Irska	Portugalska
1988 (EU15=100)	58,3	72,5	63,8	59,2
2001 (EU15=100)	67,1	84,2	117,6	70,7
2001 (EU25=100)	73,7	92,4	129,1	77,6
2002 (EU25=100)	77,7	94,6	132,6	76,7

Vir: Zweiter Zwischenbericht über den wirtschaftlichen und sozialen Zusammenhalt, Tabellen, 2003, str 1; Dritter Bericht über den wirtschaftlichen und sozialen Zusammenhalt, Tabellen, 2004, str. 190–196.

Iz Tabele 8 je razvidno, da prednjači Irska, ki je BDP na prebivalca v dobrem desetletju zvišala za več kot 50 odstotnih točk. Za druge tri kohezijske države lahko rečemo, da so pri dohitevanju razvitejših držav manj uspešne, vendar so v trinajstih letih zaostanek za povprečjem EU zmanjšale za nekaj več kot deset odstotnih točk. Kljub temu pa BDP na prebivalca dosega le 67–84 odstotkov povprečja evropskega BDP.

Iz tabele je tudi razvidno, da se je BDP na prebivalca v kohezijskih državah po vstopu novih članic povečal, kar je posledica statističnega učinka širitve, saj so nove članice gospodarsko izredno slabo razvite. Za naslednje proračunsko obdobje 2007–2013 se pričakuje, da bodo od starih članic vse, razen Irske, prejemale sredstva iz kohezijskega sklada, medtem ko bodo vse nove članice upravičene do sredstev kohezijskega sklada, saj nobena ne presega 90 odstotkov povprečja BDP razširjene EU.

Zanimiv je tudi pogled na bilanco čistih prilivov in odlivov, kateri države članice posvečajo veliko pozornost. Leta 2003 je najugodnejše poslovala Španija, saj je imela 8,7 mia EUR neto priliva. Z velikim zaostankom ji sledita Portugalska (+3,5 mia) in Grčija (+3,4 mia), medtem ko je od preostalih članic imela presežek le še Irska (+1,6 mia), vse druge države pa so obtičale v rdečih številkah. Kohezijske države prednjačijo tudi pri deležu neto prejemkov glede na bruto dohodek. Leta 2003 so ta sredstva na Portugalskem znašala kar 3,64 odstotka BDP države, z dokajšnjim zaostankom pa so ji sledile Grčija (3,18 odstotka), Irska (2,38 odstotka) in Španija (2,19 odstotka).

3. GRČIJA

3.1. GOSPODARSKA SLIKA

Grčija je januarja leta 1981 postala deseta država članica EGS. V desetih letih po vstopu se je stanje grškega gospodarstva zelo poslabšalo. BDP na prebivalca je leta 1980 znašal 80 odstotkov povprečja EU-15, deset let kasneje pa le 66,1 odstotka. V obdobju 1980–1990 se je zelo povečala nezaposlenost, in sicer z 2,7 na 6,4 odstotka. Prav tako se je povečal javni dolg, ki je leta 1980 znašal 25 odstotkov BDP, leta 1990 pa kar 79,6 odstotka BDP. Uspešni so bili le pri inflaciji, saj so jo uspeli zmanjšati iz 23,1 odstotka v letu 1981 na 19,7 odstotka v letu 1991.

Od leta 1993 je Grčija sledila konvergenčnemu programu za doseganje nominalnih konvergenč za članstvo v EMU. Da je bilo grško gospodarstvo pri doseganju zastavljenega cilja tudi uspešno, potrjuje Tabela 9 (na str. 17).

Inflacijo so uspeli znižati za 12,3 odstotne točke, in sicer s 14,4 odstotka leta 1993 na 2,1 odstotka leta 1999. Uspeh je bil dosežen tudi pri nižanju obrestne mere in proračunskega primanjkljaja. V obdobju 1993–1999 se je obrestna mera padla s 23,3 odstotka znižala na 6,3 odstotka, proračunski primanjkljaj s 13,4 odstotka BDP na 1,8 odstotka BDP. Manj uspešni so bili pri zmanjševanju javnega dolga, ki je leta 1999 znašal 105,2 odstotka BDP.

Evropska Komisija je leta 2000 sprejela konvergenčno poročilo, v katerem je ugotovila, da Grčija izpolnjuje pogoje za vključitev; tako je Grčija januarja 2001 postala polnopravna članica EMU ter prevzela evro kot domačo valuto.

Tabela 9: Gospodarski kazalci za Grčijo v obdobju 1993–2007

	Inflacija (v %)	Obrestna mera (v %)	Javni dolg (v % BDP)	Prorač. primanj. (v % BDP)	Rast BDP (v %)	BDP p.c. (PPS; EU- 15=100)	St. brezposel.
1993	14,4	23,3	110,1	-13,4		67,0	8,6
1994	10,9	20,7	107,9	-9,3	2,0	66,4	8,9
1995	8,9	17,0	108,7	-10,2	2,1	65,0	9,2
1996	7,9	14,5	111,3	-7,4	2,4	64,7	9,6
1997	5,4	9,9	108,2	-4,0	3,6	65,4	9,8
1998	4,5	8,5	105,8	-2,5	3,4	65,1	10,9
1999	2,1	6,3	105,2	-1,8	3,4	65,1	12,0
2000	2,9	6,1	106,2	-2,0	4,5	65,8	11,3
2001	3,7	5,3	106,9	-1,4	5,1	67,2	10,8
2002	3,9	5,1	104,7	-1,4	3,8	71,1	10,3
2003	3,4	4,3	103,0	-3,0	4,8	74,2	9,7
2004	3,0	4,3	102,8	-3,2	4,7	75,7	10,5
2005	3,5	3,6	101,7	-2,8	3,7	76,6	9,8
2006	3,2	n. p.	n. p.	n. p.	3,5	77,2	9,5
2007	n. p.	n. p.	n. p.	n. p.	3,4	n. p.	9,1

Vir: Statistical Annex of European Economy, spring 2005, Statistischer Anhang der Europäischen Wirtschaft, Frühjahr 2004, Europäische Wirtschaft Nr 72/2001.

Tudi po letu 1999 je obrestna mera padala in leta 2005 dosegla vrednost 3,6 odstotka. Prav tako se je zmanjšal javni dolg, ki se je približal 100 odstotkom BDP. Prav nasprotno pa so se gibale vrednosti inflacije in proračunskega primanjkljaja. V obdobju od 2000 do 2005 je bila povprečna inflacija v Grčiji 3,4 odstotka, medtem ko je bilo povprečje EU-15 enako 2,05 odstotka. Povprečni proračunski primanjkljaj je v Grčiji znašal 2,2 odstotka BDP.

Iz tabele 9 je tudi razvidno, da je stopnja brezposelnosti v Grčiji še vedno naraščala in je leta 2005 znašala 9,8 odstotka. Pričakuje se, da se bo v prihodnjih dveh letih malo zmanjšala. V obdobju 2002–2005 je BDP v povprečju rasel po 4,25 odstotka in tako prekoračil povprečno rast BDP EU-15, ki je znašala 1,5 odstotka. Tudi v obdobju 2006–2007 se pričakuje, da bo rast BDP v Grčiji višja od povprečja rasti BDP EU-15, ki bo znašala 2,10 odstotka, vendar bo skoraj za eno odstotno točko nižja kot v obdobju 2002–2005. Napredek je viden tudi v velikosti BDP na prebivalca (v PPS), saj je ta leta 2005 znašal že 76,6 odstotka povprečja EU-15.

Leta 2004 je bilo v nekaj člankih razkrito, da je Grčija vse od leta 1997 v Bruselj pošiljala prirejene podatke o proračunskem primanjkljaju in javnem dolgu. V tabeli 10 so predstavljeni realni podatki po letu 1997. Razvidno je, da je proračunski primanjkljaj leta 1999 znašal 3,4 odstotka BDP, kar pomeni, da je Grčija v evroobmočje vstopila brez izpolnjenih meril in da je bil v celotnem obdobju primanjkljaj več kot triodstoten. Za leti 2006 in 2007 se pričakuje, da bo primanjkljaj okoli 3,3 odstotka BDP. Tudi javni dolg ni

izpolnjeval pogojev, saj je leta 1999 znašal 112,3 odstotka BDP. Za leto 2007 se pričakuje, da se bo približal 100 odstotkom BDP.

Tabela 10: Javne finance za Grčijo (v % BDP)

	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007
proračunski primanjkljaj	-6,6	-4,3	-3,4	-4,0	-4,9	-4,9	-5,0	-6,9	-4,5	-3,0	-3,6
javni dolg	114,0	112,4	112,3	111,6	113,2	110,7	107,8	108,5	107,5	105,0	102,1

Vir: Statistical Annex of European Economy, spring 2005.

3.2. OZEMELJSKA RAZDELITEV

Grčija (NUTS - 0) ima svoje ozemlje razdeljeno na pet hierarhičnih nivojev NUTS, ki so:

- NUTS – 1: širše regije (4)
- NUTS – 2: administrativne regije (13)
- NUTS – 3: prefektore (51)
- NUTS – 4: širše občine (Epachies; 150)
- NUTS – 5: občine dimi (municipalities; 900) in kinotites (communitie; 133).

Občine imajo edine neposredno izvoljene organe upravljanja, vendar se regionalna politika Grčije izvaja na ravni administrativnih regij; predstavljena je v naslednjem poglavju.

3.3. RAZVOJ GRŠKE REGIONALNE POLITIKE

Prvi petletni razvojni plan je bil narejen že v začetku sedemdesetih let. Njegov cilj je bil zmanjševanje regionalnih razlik in bolj uravnotežen razvoj države. Ta cilj je bil znova zapisan v vseh naslednjih razvojnih planih, vendar pa ga navadno niso realizirali. Namesto tega so izvajali velika infrastrukturna dela nacionalnega pomena in pospeševali specifične primerjalne prednosti regij. Postopno je grška regionalna politika postala bolj jasno opredeljena z delovanjem specifičnih, centralno nadzorovanih institucij (na primer regionalno razvojne agencije), z bolj koordinirano alokacijo javnih investicij in prestavitvijo stimulativnega sistema za privlačnost zasebnih investicij zunaj najbolj razvitih regij. Kljub temu vse do leta 1981 niti javne investicije niti regionalno stimulativni sistemi niso delovali kot specifična regionalno razvojna orodja za pomoč manj razvitim regijam.

Vpliv EU na področje regionalne politike v Grčiji je bil očiten že pred članstvom v EU, saj je bil prvi regionalni razvojni plan (RDP) v Grčiji sestavljen tik pred njenim vstopom. Obstajala je nevarnost, da se Grčija ne bi kvalificirala za pomoč iz ERDF. Še večji vpliv na regionalno politiko pa je imelo sprejetje Integriranih programov za Sredozemlje (IMPs) leta 1985. IMPs so bili določeni za spodbujanje razvoja sredozemskih regij Grčije, Italije

in Francije s proračunom 6,6 mia ECU za sedem let (1985–1992). Grčija je bila za namene IMPs razdeljena na šest območij. Za to sedemletno obdobje je predložila šest RDP, ki so pokrivali širše regije države in en področni program za razvoj informacijske tehnologije, ter od EU dobila 2 mia ECU.

Ključna točka za nadaljnji razvoj decentralizacijske politike in ključni vir za pritiske EU na Grčijo so bili IMPs. Potrdilo se je, da je uresničitev IMPs zelo težavno zaradi centralizacijskega sistema Grčije, ki tudi ni imela regionalnih struktur dovolj primernih za uresničitev (RDP). Ta negativna izkušnja je leta 1986 izzvala ustanovitev trinajstih NUTS 2 regij, ki so: Vzhodna Makedonija in Trakija, Osrednja Makedonija, Zahodna Makedonija, Tesalija, Epir, Jonski otoki, Zahodna Grčija, Kontinentalna Grčija, Peloponez, Atika (širše območje Aten), Severni Egejski otoki, Južni Egejski otoki in Kreta. Na čelu vsake regije je bil imenovan generalni sekretar, ki je nadziral uresničitev programov. Od leta 1997 so te regije decentralizirane administrativne enote v državi.

Regije imajo splošne pristojnosti nad zadevami znotraj njihovega območja, medtem ko centralne oblasti koordinirajo in nadzorujejo dejavnosti regij. Naloge regij so predvsem: realizacija nacionalne in evropske politike, ki se nanašata na ekonomski, socialni in kulturni razvoj geografske regije; podpora državnim službam in vladi pri oblikovanju integrirane regionalne razvojne politike; specializacija in uporaba nacionalne politike na regionalni ravni; državno upravo bolj približati občinam in njihovim problemom.

Regije imajo svoj proračun, kvalificirano osebje in upravljajo s sredstvi, zagotovljenimi za regionalni razvoj. Ta sredstva izhajajo iz nacionalnih virov ali pa iz programov EU in so dodeljena vsaki regiji iz državnega proračuna. Proračun za vsako regijo sestavi pristojni sekretar, sredstva pa upravlja regionalno razvojni sklad (RDF) v vsaki regiji.

Vsako od trinajstih regij upravlja generalni sekretar, ki ga imenuje vlade. Generalni sekretar zastopa vlado in

- je odgovoren za uresničitev vladne politike na regionalni ravni;
- je na čelu vseh regionalnih oddelkov policije, gasilcev in pristaniških društev v regiji, je tudi predsednik regionalnega sveta in uprave RDF;
- je odgovoren za programiranje, koordiniranje in nadzorovanje regionalnih služb;
- je odgovoren za nadzor nad lokalnimi oblastmi ter za ukrepe potrebne za njihovo primerno delovanje;
- je odgovoren za zadeve, ki so bile dodeljene, zaupane oziroma prenesene na regionalne službe.

Vsaka regija ima regionalni svet, ki je sestavljen iz izvoljenih predstavnikov lokalne uprave, predstavnikov regionalnih organizacij in trgovinskih združenj kot tudi generalnega

sekretarja kot predsednika sveta. Regionalni svet je organ demokratičnega planiranja in je odgovoren je za načrtovanje srednjeročnih (pet letnih) regionalno razvojnih planov na podlagi predlogov lokalnih oblasti in znotraj srednjeročnega državnega razvojnega plana (Structure and operation of local and regional democracy, 2001, str. 12-14).

Za podporo delu trinajstih regionalnih svetov je bil ustanovljen še svet regij kot pristojna oblast za komunikacijo med državo in regijami. Njegova naloga je razpravljati o kratkoročnih in letnih regionalno razvojnih planih in nato preverjati njihov napredek. Svet regij sestavlja minister za notranje zadeve, javno upravo in decentralizacijo kot predsednik in trinajst sekretarjev regij.

Da bi prilagodili regije razvoju na evropski ravni, je bil v vsaki regiji ustanovljen RDF kot razvojni inštrument in kot način za decentralizacijo nacionalnih in evropskih sredstev. Nadzoruje ga ministrstvo za notranje zadeve, javno upravo in decentralizacijo. Njegovi cilji so zlasti:

- upravljanje s kapitalom od javnega investicijskega plana, financiranj agencij javnega sektorja, financiranj, ki izhajajo iz programov EU in skladno z odločbami regionalnega sveta drugih mednarodnih organizacij ter agencij iz tujine. Kapital zadeva regionalne, prefekturne, lokalne in posebne razvojne plane v regiji;
- tehnična pomoč v regiji, zlasti za izdelavo študij in raziskav ter uresničitve programov, ki jih regija dodeljuje za učinkovito izkoriščanje virov;
- vodenje skladov;
- sodelovanje v programih EU;
- pridobivanje posojil iz različnih kapitalskih agencij za izvedbo javnih del in realizacijo različnih projektov.

3.3.1. RAZVITOST GRŠKIH REGIJ

Iz prejšnjih poglavij je razvidno, da Grčija kot celota zmanjšuje zaostanek za razvitimi državami, kar dokazuje tudi velikost BDP na prebivalca. Postavlja pa se vprašanje, kakšna je razvitost njenih regij. Da regije niso enakomerno razvite, potrjuje Tabela 11 (na str. 21).

Tabela 11: Regionalni BDP p.c. (v PPS; EU-25=100)

Leto	1995	2002	2003
Vzhodna Makedonija in Trakija	59,0	60,1	62,4
Osrednja Makedonija	70,4	75,9	78,7
Zahodna Makedonija	72,7	79,1	80,8
Tesalija	63,9	69,1	73,2
Epir	52,6	63,1	66,4
Jonski otoki	61,4	70,9	74,6
Zahodna Grčija	60,1	59,5	62,7
Kontinentalna Grčija	108,3	109,4	115,7
Peloponez	65,2	73,0	77,5
Atika	78,1	82,5	86,7
Severni Egejski otoki	60,2	74,7	81,2
Južni Egejski otoki	78,3	86,9	89,5
Kreta	71,3	75,0	81,5
GRČIJA	71,7	77,4	81,1

Vir: EUROSTAT.

Iz Tabele 11 lahko razberemo, da je skoraj v vseh regijah BDP na prebivalca v letu 2002 višji kot leta 1995, malo manjši je le v Zahodni Grčiji. Na podlagi večjega BDP p.c. sklepam, da je razvitost v večini regij večja. Razvidno je tudi, da so leta 1995 samo tri regije presegle 75 odstotkov povprečja EU-25, leta 2003 pa kar devet, posledica česar je manjši obseg sredstev v novi finančni perspektivi.

Če pogledamo podatke za leto 2003, ugotovimo, da ima kar osem regij manjši BDP p.c. kot je državno povprečje. Vendar sta v Grčiji problematični predvsem dve regiji: Vzhodna Makedonija in Trakija ter Zahodna Grčija. Ti dve sta najmanj razviti in ne dosežeta niti 65 odstotkov povprečja EU-25, zato je nevarnost, da njuno prestrukturiranje ne bo doseženo.

3.4. SREDSTVA, KI JIH JE GRČIJA PREJELA OD EU

3.4.1. OBDOBJE OD VSTOPA V EU DO LETA 1988

Po vstopu Grčije v EU leta 1981 je ta začela prejemati sredstva iz treh skladov: ERDF, ESF in EAGGF. Sredstva teh skladov niso bila odobrena na podlagi programov, tako kot je veljalo za obdobji 1989–1993, 1994–1999 in velja za obdobje 2000–2006, ampak na podlagi projektov. Država je morala za odobritev sredstev EU zagotoviti le zadostno število projektov ter del lastnih sredstev. Sredstva so bila dodeljena na podlagi fiksnih kvot, določenih na podlagi štirih kriterijev (Kuljaj, 2002, str. 10):

- povprečni BDP p.c. je moral biti nižji od povprečja Unije;
- podpirana regija je morala biti nadpovprečno odvisna od kmetijstva ali od industrije v zatonu;
- prisotnost strukturne brezposelnosti in/ali visoke emigracije v regiji;
- škodljiv vpliv drugih politik EU na regijo (npr. prosta trgovina).

Do leta 1988 je Grčija pridobila 607,6 mio ECU od ESF in 2.447,78 mio ECU od ERDF. Razdelitev sredstev ERDF je bila naslednja: 26,38 mio ECU za programe, za projekte 2.184,16 mio ECU (98 odstotkov teh sredstev za infrastrukturo) in 0,24 mio ECU za študije (Tsoukalis, 1999, str. 156, 239).

3.4.2. OBDOBJE 1989–1993

Za Grčijo je bilo to prvo obdobje, ko je EU financirala socialni in ekonomski razvoj. V tem, kot tudi v nadaljnjih dveh obdobjih je bila Grčija v celoti pod ciljem 1 na ravni NUTS 2. V tem času so jo pestili naslednji problemi: nizka produktivnost, slaba konkurenčnost, slabo razvita infrastruktura, naraščanje nezaposlenosti kot posledica vračanja zdomcev, regionalne razlike, nizek BDP p.c. (v letu 1989 je znašal 68,1 odstotkov povprečja EU-15).

Prvi CSF za Grčijo je bil razdeljen na dva dela: na nacionalni in regionalni del. Na podlagi prej navedenih problemov so v nacionalnem delu oblikovali pet prioritet: izboljšanje osnovne ekonomske infrastrukture, razvoj primarnega sektorja in podeželskih območij, izboljšanje konkurenčnosti podjetij, uravnotežen razvoj turizma, razvoj človeških virov. V okviru tega CSF sta tudi cilja 3 in 4, ki ju sofinancira ESF ter cilj 5a, ki ga sofinancira EAGGF.

Za to obdobje je bilo namenjenih 14.342 mio ECU (v cenah iz leta 1989), od tega 7.193,2 mio ECU iz strukturnih skladov, 5.802,2 mio ECU iz javnega sektorja in 1.346,6 mio ECU od zasebnega sektorja. Največ sredstev je bilo namenjeno za cilj 1 83,6 odstotka, 9,7 odstotka za cilj 5a in 6,7 odstotka vseh sredstev za cilja 3 in 4. V okviru cilja 1 je bilo največ sredstev namenjeno za izboljšanje infrastrukture, kar 34,15 odstotka, skoraj polovico manj (19,9 odstotka), pa 13 regijam (Community support framework 1989–1993, Greece). V tem obdobju so bila Grčiji na voljo tudi sredstva v okviru IMPs 1,78 mia ECU (v cenah iz leta 1994), pobud skupnosti 1,2 mia ECU (v cenah iz leta 1994) in kohezijskega sklada 0,32 mia ECU (v cenah iz leta 1993).

3.4.3. OBDOBJE 1994–1999

Tudi v tem obdobju je Grčija v celoti sodila pod cilj 1; to so regije, ki so najmanj razvite. Med razpravo in pogajanjem o RDP, ki so ga predložile grške oblasti, je Komisija določila

štiri področja, ki so najbolj pomembna: potreba po večjih investicijah v obsežne infrastrukture, temeljna preobrazba industrijske strategije, mehanizmi za izboljšanje kakovosti izobraževalnih spretnosti, novi pristop k upravljanju javnega sektorja.

Na podlagi teh področij so oblikovali pet priorit:et:

- Prioriteta 1: zmanjšanje stopnje periferije in pospeševanje notranjih integracij z razvojem obsežnih infrastruktur
- Prioriteta 2: izboljšanje življenjskih pogojev
- Prioriteta 3: razvoj in izboljšanje konkurenčnosti gospodarstva
- Prioriteta 4: razvoj človeških virov in pospeševanje zaposlovanja
- Prioriteta 5: zmanjšanje regionalnih razlik in odpiranje otoških področij.

Tabela 12: Razdelitev sredstev, namenjenih petim prioriteta(m) (v mio ECU; v cenah iz leta 1994)

	Celotna sredstva	Sredstva strukturnih skladov	Udeležba skladov
Prioriteta 1	8.272,2	2.737,1	ERDF, ESF
Prioriteta 2	2.690,9	1.456,8	ERDF, ESF
Prioriteta 3	7.526,1	2.684,3	ERDF, ESF, EAGGF, FIG
Prioriteta 4	3.716,3	2.556,3	ERDF, ESF
Prioriteta 5	7.426,9	4.474,4	ERDF, ESF, EAGGF
Tehnična pomoč	88,9	71,1	ERDF, ESF
SKUPAJ	29.721,3	13.980	

Vir: Community support framework 1994–1999 Greece.

Kot lahko razberemo iz Tabele 12, je bilo na voljo 29.721,3 mio ECU vseh sredstev za celotno obdobje, od tega je bilo 13.980 mio ECU zagotovljenih iz strukturnih skladov. Največji delež sredstev strukturnih skladov, kar 32,01 odstotek je bil namenjen regijam, drugi deleži pa so se gibali med 10 in 20 odstotki. Tudi financiranje strukturnih skladov ni bilo enakomerno porazdeljeno, tako je ERDF financiral 67,9 odstotka, ESF 18,3 odstotka, EAGGF-usmerjevalni del 12,9 odstotka in najmanj FIG, 0,9 odstotka sredstev strukturnih skladov.

Poleg sredstev strukturnih skladov pa so bila na voljo tudi državna sredstva v znesku 7.069,9 mio ECU in 8.671,4 mio ECU sredstev zasebnega sektorja. Grčiji so bila na voljo tudi posojila EIB v znesku 2.368 mio ECU ter sredstva v okviru pobud skupnosti, in sicer v znesku 1.169,60 mio ECU (v cenah iz leta 1995).

Povedati pa je treba, da so v znesku 29.721,3 mio EUR všteta tudi sredstva za cilja 3 in 4 ter cilja 5a. Za cilja 3 in 4 je bilo na voljo 732,5 mio ECU, od tega 512,2 mio ECU ESF in 170,7 mio ECU države ter 49,6 mio ECU zasebnih sredstev. Za cilj 5a je bilo na voljo

2.562,6 mio ECU, od tega 1.030,9 mio ECU od EAGGF in FIG in 478,7 mio ECU države ter 1053 mio ECU zasebnih sredstev (CSF 1994–99 Greece).

Celotna sredstva kohezijskega sklada, ki so bila namenjena štirim članicam (Španiji, Grčiji, Irski, Portugalski), so znašala 16,7 mia EUR za obdobje 1993–1999. Grčija je prejela skoraj 18 odstotkov teh sredstev, to je 2.998,2 mio EUR; od tega je bilo 48,8 odstotka (1.463,7 mio EUR) namenjenih okoljskim projektom in 51,2 odstotka (1534,5 mio EUR) transportnim. Podrobnejša razdelitev sredstev, namenjenim kohezijskim projektom v Grčiji v tem obdobju, je prikazana v tabeli 13.

Tabela 13: Razdelitev sredstev kohezijskim projektom v Grčiji v obdobju 1993–1999 (v mio EUR)

	Sredstva	Delež (v%)
OKOLJE		
Preskrba s pitno vodo	614,9	20,5
Odpadne vode	709,6	23,7
Trdi odpadki	21,1	0,7
Erozija	55,6	1,9
Drugo	62,5	2,1
SKUPAJ	1463,7	48,8
PROMET		
Ceste	680,3	27,8
Železnice	484,4	19,8
Letališča	259,8	10,6
Pristanišča	77,6	3,2
Prometni kontrolni sistem	32,4	1,3
SKUPAJ	1534,5	51,2
VSE SKUPAJ	2998,2	100,0

Vir: Annual report of the Cohesion fund 1999, 2006.

Pomembnejši dokončani projekti na področju prometa so:

- dokončanje več odsekov avtoceste PATHE in EGNATIA;
- dokončanje železniške proge Patras – Atene – Solun.

Na področju okolja so bili izvedeni naslednji projekti:

- financiranje infrastrukture pri preskrbi z vodo in ravnanjem z odpadnimi vodami v več grških mest;
- integrirano upravljanje ravnanja z vodo in odpadki na otokih Santorini in Thirassia;
- projekt za ohranitev jezera Koroni

3.4.4. OBDOBJE 2000–2006

CSF 2000–2006 (znan tudi kot tretji razvojni plan Grčije) je razvojni plan, ki sta ga dogovorili in sprejeli grška vlada in Evropska komisija, kot podporo grškim regijam za obdobje 2000–2006. Temelji na državnem razvojnem planu, ki so ga grške oblasti predložile Evropski komisiji leta 1999; ta razvojni program je doslej največji in tudi najpomembnejši Grčiji (Hellas 2000–2006, 2004). Medtem ko so bile glavne prioritete tega razvojnega programa določene v sodelovanju s Komisijo, sta izbor projektov in njihovo upravljanje izključno odgovornost državnih in regionalnih oblasti.

CSF naj bi pomagal pri poglobitvi grške integracije v EU in pri integraciji na znanju temelječi globalni ekonomiji tako, da pospešuje strukturne spremembe in izkorišča potencial za višjo produktivnost in večjo zaposlenost. Tako naj bi bili ustvarjeni pogoji za višjo in dolgoročnojšo rast ter konvergenco BDP na prebivalca z drugimi članicami EU. Produktivnost je glavni faktor za trajno dolgoročno rast in tako predpostavka za višji življenjski standard, je pa tudi bistven dejavnik pri izboljšanju mednarodne grške konkurenčnosti. Pri uresničevanju te strategije je na voljo 22,7 mia EUR iz strukturnih skladov, okoli 3,3 mia EUR iz kohezijskega sklada ter posojila in garancije iz Evropske investicijske banke in Evropskega investicijskega sklada.

3.4.4.1. Strategije in prioritete

Prioritete CSF se osredotočajo na investicije v stvarne in človeške vire in vire znanja, ki naj bi najbolj pripomogle k večji produktivnosti in gospodarski rasti v Grčiji v obdobju 2000–2006. Seveda pa obsega CSF tudi ukrepe na področju narave in kulture, zdravstva in oskrbe ter za trajen in prostorsko uravnotežen razvoj grških regij.

Na podlagi prej omenjenih ciljev so strategije CSF razdeljene na 6 prioritet, te na 11 operativnih programov, ki pokrivajo celotno območje države, medtem ko je sedma prioriteta, regionalni razvoj, razdeljena na 13 regionalno operativnih programov, prirejenih specifičnim potrebam 13 grških regij. Prioritete in operativni programi so naslednji:

1: človeški viri	1.1. šolanje in strokovno izobraževanje
1.2. zaposlovanje in nadaljnje izobraževanje
2: promet	2.1. ceste, pristanišča in podzemna železnica
2.2. železnice, letališča in bližnji promet
3: konkurenčnost	3.1. konkurenčnost
4: razvoj podeželja in ribištva	4.1. razvoj podeželja
4.2. ribištvo

5: kakovost življenja	5.1. okolje 5.2. kultura 5.3. zdravje in blaginja
6: informacijska družba	6.1. informacijska družba
7: regionalni razvoj	7.1. trinajst regionalnih OP

Regionalni OP imajo v vseh trinajstih regijah naslednje skupne točke:

- intervencije za okrepitev mednarodne konkurenčnosti regionalnega gospodarstva, identificirati njihove konkurenčne prednosti in podpirati eksternalizacijo njihovega produktivnega potenciala, okrepiti in specializirati razvojno vlogo mestnih središč in razvoj podeželja;
- izvedba strategije za širitev inovacij, jamstvo za enake možnosti dostopa do raziskav in tehnologij in posodobitev spretnosti človeških virov;
- intervencije za zmanjšanje izolacije, ohranitev populacije in obogatitev produktivnih potencialov na gorskih, otoških in obmejnih območjih;
- intervencije za zavarovanje in podpiranje kulturnih in okoljskih virov vsake regije.

3.4.4.2. Tehnična pomoč

Za optimalno učinkovito izvedbo tretjega CSF potrebujejo tehnično pomoč in sicer tako pri izvedbi posameznih operativnih intervencij kot tudi pri nadzoru izvedbe CSF. Tehnični ukrepi pomoči naj bi:

- zagotovili učinkovit sistem za upravljanje in vodenje CSF ter podporo, ki jo potrebujejo ustrezne funkcije, vključno z učinkovitim sistemom za upravljanje izvedbe CSF;
- zagotovili, da so CSF intervencije promovirane in objavljene;
- bili v podporo planiranju, tako da so dolgoročne razvojne strategije in izbire prenesene v operativne cilje in posebne ukrepe.

3.4.4.3. Financiranje

Finančni program za obdobje 2000–2006 je financiran iz treh virov: strukturni skladi (ERDF, ESF, EAGGF-usmerjevalni del, FIFG), državna sredstva in zasebna sredstva. Največ, kar 51,3 odstotka skupnih sredstev bo iz skladov, državna sredstva predstavljajo 2,3 odstotka, ostanek sredstev pa bodo sofinancirali zasebni vlagatelji. Za isto obdobje so na voljo tudi sredstva iz kohezijskega sklada in sicer v znesku 3.320,0 mio EUR (cene iz leta 1999). Dodati je treba še 3.072,2 mio EUR državnih in zasebnih sredstev. Dodatna pomoč za izvedbo razvojne strategije v omenjenem obdobju prispevala EIB, ki je ocenjena na 3.787,0 mio EUR.

Tabela 14: Razporeditev sredstev, namenjenih sedmim prioritetam v obdobju 2000–2006 (v mio EUR; v cenah iz leta 1999)

PRIORITETE	Skupna sredstva	Strukturalni skladi
Prioriteta 1	4.483,5	3.280,1
Prioriteta 2	12.087,6	4.501,8
Prioriteta 3	6.098,3	1.976,7
Prioriteta 4	3.773,5	1.470,0
Prioriteta 5	1.811,3	1.284,4
Prioriteta 6	2.839,1	1.702,2
Prioriteta 7	10.825,0	7.041,7
Tehnična pomoč	85,0	63,7
SKUPAJ	44.292,1*	22.707,0

Opombe: * V ta znesek so vštete tudi rezerve v skupnem znesku 2.288,0 mio EUR, ki ga bodo zagotovili Skupnost, država in zasebni vlagatelji.

Vir: Community support framework 2000-2006, Greece.

Največji delež sredstev bo financiral ERDF 68,52 odstotka (14.608,0 mio EUR), sledi mu ESF 19,89 odstotka (4.241,2 mio EUR), EAGGF-usmerjevalni del 10,60 odstotka (2.260,3 mio EUR) in najmanj FIFG 0,99 odstotka (211,1 mio EUR) financiranja skladov s strani Skupnosti (rezerve niso vključene).

Poleg sredstev, namenjenih tretjemu CSF Grčije, pa so državi v tem obdobju na voljo tudi sredstva v okviru pobud skupnosti. Grčija bo prejela 12 odstotkov vseh sredstev, namenjenih štirim pobudam, to je 862 mio EUR (cene 1999), in sicer (Im Dienst der Regionen, 2004):

- INTERREG: 568 mio EUR
- EQUAL: 98 mio EUR
- LEADER: 172 mio EUR
- URBAN: 24 mio EUR

3.5. VPLIV STRUKTURNIH POMOČI NA GOSPODARSKI RAZVOJ KOHEZIJSKIH DRŽAV

V prejšnjih poglavjih so bila predstavljena sredstva, ki jih dobijo kohezijske države. Ugotovili smo, da je gospodarska rast višja od povprečja EU-15, kar pomeni, da te države počasi dohitevajo razvitejše. Vprašujemo se, koliko k temu dejansko prispevajo strukturne pomoči. V nadaljevanju bo podrobneje predstavljena analiza vpliva strukturnih pomoči na gospodarski razvoj Grčije ter primerjava rezultatov z drugimi kohezijskimi državami. Analiza se opira predvsem na literaturo in raziskave ESRI ter ima za podlago študijo An Examination of the ex-post macroeconomic impacts of CSF 1994-1999 on objective 1 countries and regions oziroma krajše, študijo CSF 94-99; ta pa temelji na uporabi modela HERMIN.

Vpliv strukturnih pomoči na gospodarstvo je dvojen. Na eni strani transferji strukturnih skladov in kohezijskega sklada prispevajo k dohodku v državah prejemnicah ter ustvarjajo tako imenovani keynesianski učinek povpraševanja na output in zaposlenost, ko je dodatni dohodek porabljen za blago in storitve. Na drugi strani povečajo output, produktivnost in konkurenčnost v regiji z izboljšanjem infrastrukture, izboljšanjem kakovosti delovne sile in razvojem lokalnega podjetništva, kar je glavni cilj te politike.

Model HERMIN vključuje tako učinke ponudbe kot tudi učinke povpraševanja. Začetni učinek se pojavi kot stimulus na povpraševanje, saj učinek na produkcijski potencial potrebuje čas, da se materializira. Toda ta stimulus povpraševanja ima samo začasen učinek na povečanje rasti BDP in se razmeroma hitro izrabi. Trajni učinki pridejo z izboljšavo produkcijskih pogojev, ki znatno prispevajo k povečanju produktivnosti in konkurenčnosti.

Ocena makroekonomskega vpliva v tej študiji temelji na najbolj agregatni stopnji analize. Podatke o dejanski implementaciji CSF 94-99 je treba agregirati v tri večje kategorije:

- investicije v izboljšanje fizične infrastrukture,
- investicije v izboljšanje človeških virov (izobrazba in usposabljanje),
- izdatki za direktno pomoč produktivnemu sektorju (investicijska podpora, R&D itd.).

Za vsako od teh ekonomskih kategorij so možni trije viri financiranja:

1. EU transferji;
2. sofinanciranje domačega javnega sektorja
3. sofinanciranje domačega zasebnega sektorja, pri čemer so iz te analize slednji zaradi dvomljivosti in nejasnosti, glede mehanizmov, ki spodbujajo izdatke za sofinanciranje zasebnega sektorja, izključeni.

Treba je omeniti, da gre v tej analizi za izolirano merjenje učinka CSF, ki poskuša odgovoriti na vprašanje, kolikšen je vpliv CSF 94-99 na BDP v regijah cilja 1 v določenem obdobju kar pomeni, da moramo prezreti podaljšane učinke CSF 89-93 ter nadaljevanje pomoči za obdobje 2000-2006.

Odgovor na to vprašanje je vse prej ko preprost, in sicer zaradi več razlogov:

- 1.: na ekonomsko aktivnost vsake države oz. regije vpliva široka paleta šokov različnih politik (fiskalna, monetarna, industrijska, socialna, trg delovne sile itd.) in drugih zunanjih šokov (naftni šoki, vojne itd.), zato je zelo težko oziroma skoraj nemogoče popolnoma izolirati vplive CSF;
- 2.: vključitev mehanizma CSF v model HERMIN temelji na še svežih ekonomskih raziskavah, ki so šele začele razkrivati področje vplivov na ekonomsko rast in razvoj

3.: model HERMIN sam prav gotovo ni nad kritiko in zato bi uporaba drugih modelov dala drugačne rezultate.

3.5.1. ANALIZA VPLIVA STRUKTURNIH POMOČI NA GOSPODARSKI RAZVOJ GRČIJE

Podatki v naslednji tabeli zajemajo obdobje 1994–2000, ko so izvajali CSF 94–99. Prikazana sta dva makroekonomska agregata: rast BDP (BDP v stalnih tržnih cenah) in stopnja brezposelnosti, izražena kot delež delovne sile (SB).

Tabela 15: Grški makroekonomski agregati v obdobju 1994–2000

LETO	BDP	SB
1994	0,29	8,89
1995	1,49	9,17
1996	2,07	9,75
1997	3,38	10,01
1998	2,97	10,92
1999	3,25	11,65
2000	4,29	11,05

Vir: Bradley, 2002, str. 10.

Iz Tabele 15 lahko razberemo, da se je stopnja rasti BDP v obdobju postopoma povečevala in dosegla vrh v letu 2000 s 4,3 odstotka. Povprečna stopnja rasti BDP je bila v omenjenem obdobju 2,53 odstotka. Naraščala pa je tudi stopnja brezposelnosti z 8,89 odstotka v letu 1994 do 11,65 odstotka v letu 1999; manjši padec je bil v letu 2000.

V Tabeli 16 (na str. 30) je prikazan vpliv CSF na realni BDP po tržnih cenah (kot odstotno spremembo, relativno glede na stanje brez CSF) in na stopnjo brezposelnosti (kot spremembo, relativno glede na stanje brez CSF). Ta simulacija zajema tako direktne učinke povpraševanja (keynesianske učinke) kot tudi dodatne učinke ponudbe, ki so povezani z izboljšavo infrastrukture in človeških virov. Treba je dodati, da vpliv CSF 94-99 opazujemo izolirano, da so se po letu 1999 mnoge zunanje in druge spremenljivke spremenile, saj v letu 2000 začne veljati CSF 2000–2006.

Tabela 16: Agregatni vplivi CSF 94–99 na BDP in brezposelnost v Grčiji

LETO	BDP	SB
1993	0	0
1994	2,01	-1,38
1995	1,94	-1,19
1996	1,95	-0,97
1997	1,90	-0,68
1998	2,03	-0,40
1999	2,16	-0,31
2000	0,44	+1,00
2005	0,71	+0,68
2010	0,66	+0,58

Vir: Bradley, 2002, str. 49.

Vidimo lahko, da je CSF vplival na grški BDP (stalne tržne cene) ki se je povečal za povprečno 2 odstotka v obdobju 1994-1999. Ta učinek pade v letu 2000 pod 0,5 odstotka, vendar do leta 2010 naraste na skoraj 0,7 odstotka. V letu 1994 CSF zniža stopnja brezposelnosti za skoraj 1,4 odstotne točke, vendar pa do konca obdobja pade ta učinek na 0,3 odstotne točke. Ob koncu obdobja stopnja brezposelnosti znova narašča, kar je posledica neupoštevanja novih spremenljivk, ki se pojavijo v novem obdobju (npr. izvršitev CSF 2000–2006).

Za primerjavo vpliva CSF na BDP med kohezijskimi državami moramo upoštevati tudi relativni delež CSF v BDP države (glej Prilogo 4) in uporabiti multiplikator:

kumulativni CSF multiplikator = kumulativno % povečanje BDP / kumulativni delež CSF v BDP.

V Tabeli 17 so prikazani rezultati multiplikatorja za Grčijo. Kot lahko vidimo, je znašal kumulativni CSF multiplikator v obdobju 1994–1999 0,67⁵, v obdobju 1994–2002 se je povečal na 0,76 ter na 1,07 v obdobju 1994–2010. Po letu 1999 CSF pomoči prenehajo, vendar pa je zaradi zunanjih mehanizmov učinke ponudbene strani CSF tudi v naslednjih letih. Zaradi odsotnosti takšnih mehanizmov kumulativni CSF multiplikator ostane približno okoli vrednosti 0,7.

Tabela 17: Kumulativni CSF multiplikator za Grčijo

94–99	0,67
94–02	0,76
94–10	1,07

Vir: Bradley, 2002, str. 50.

⁵ Kumulativni multiplikator nam pove, da če se kumulativni delež CSF v BDP Grčije v obdobju 1994–1999 poveča za 1 odstotno točko, se rast BDP Grčije v istem obdobju kumulativno poveča za 0,67 odstotne točke.

3.5.2. SKLEP ANALIZE

Podatki v Tabeli 16 (na str. 30) sami po sebi ne povedo veliko, saj nam kažejo, za koliko odstotkov CSF poveča BDP Grčije v obdobju 94–99 ter za koliko odstotnih točk zmanjša stopnjo brezposelnosti v tem obdobju glede na stanje brez CSF. Treba jih je primerjati z drugimi državami, kar pa je prikazano v tabeli 18. Če primerjamo povečanja BDP po državah, lahko sklepamo, da je bil vpliv CSF na BDP največji na Portugalskem, manjši na Irskem in Grčiji ter najmanjši v Španiji.

Tabela 18: Povečanje BDP (kot % sprememba relativno glede na stanje brez CSF)

Leto	Grčija	Irska	Portugalska	Španija
1993	0	0	0	0
1994	2,01	1,61	2,72	1,10
1995	1,94	2,02	2,78	1,18
1996	1,95	2,17	2,87	1,25
1997	1,90	2,34	3,30	1,32
1998	2,03	2,76	4,04	1,39
1999	2,16	2,83	4,66	1,39
2002	0,50	1,43	2,30	0,40
2010	0,66	1,00	2,06	0,58

Vir: Bradley, 2002, str. 76.

Vendar samo povečanje BDP ne pove vsega, treba je upoštevati tudi količino sredstev, ki jih prejme posamezna država; oboje je upoštevano v kumulativnih multiplikatorjih, ki so predstavljeni v naslednji tabeli. Če multiplikatorje držav razvrstimo po velikosti, vidimo, da je na prvem mestu Irska, na drugem Portugalska, na tretjem Španija in na zadnjem Grčiji kar pomeni, da je bil vpliv največji na Irskem in najmanjši v Grčiji.

Tabela 19: Kumulativni CSF multiplikatorji kohezijskih držav

Obdobje	Grčija	Irska	Portugalska	Španija
1994–1999	0,67	1,44	1,12	1,07
1994–2002	0,76	1,88	1,53	1,23
1994–2010	1,07	2,83	2,55	1,77
Lestvica	4	1	2	3

Vir: Bradley, 2002, str. 76.

Iz tega lahko sklepamo, da so nekatere države bolj, druge manj učinkovito izrabljale pomoč, kar lahko pripišemo dejstvu, da so še drugi dejavniki, ki vplivajo na učinkovitost posamezne države. To dejstvo potrjuje tudi študije, ki pravijo, da je učinkovitost

strukturnih skladov odvisna od t. i. pogojnih spremenljivk, kot so odprtost ekonomije, institucionalna kakovost, ... Med kohezijskimi državami je prav Irska najbolj odprta, sledita ji Portugalska in Španija, najmanj odprta pa je Grčija.

V primeru Grčije na neučinkovitost strukturnih skladov vpliva tudi nerazvita regionalna politika. Le-ta ima tri pomanjkljivosti. Prvič: grške regije so decentralizirane administrativne enote v državi, katerih naloga je upravljati regionalne zadeve ministrstev. Regije odvezemajo delo državi in občane oskrbijo z boljšim dostopom do državnih mehanizmov. V tem primeru imajo grške regije drugačno obliko kot druge evropske regije. So upravne enote in ne raven vlade, kar deloma omeji njihovo vlogo v politiki in pri podpiranju njihovih interesov, kakor delajo druge evropske regije v njihovih zvezah (Cassimati, 2003, str. 7).

Drugič: kljub obvezi za decentralizacijo in regionalizacijo s številnimi zakoni, so rezultati skromni. Drobitev pristojnosti in izvršitvenih procesov ovira proces nadaljnjega razvoja regionalnih struktur. Razlog za to je nezrelost grške države in politične kulture, da bi razdelila moč in pristojnosti, posledica česar pa je nepopolno izkoriščanje možnosti regionalizacije v Grčiji (Cassimati, 2003, str. 7).

Tretjič: decentralizacijski proces je lahko opisan kot dva koraka naprej in en nazaj. Po eni strani je regijam dano dovolj pristojnosti, posebno pri pripravi in izvedbi regionalne politike, po drugi strani pa sekretarja, ki je najbolj vplivna oseba, imenuje država. To je slaba stran, saj lahko regije utrpijo posredovanje države glede na to, kaj narediti in kaj ne. Država odloča predvsem o tem kateri projekti bodo vključeni v razvojne plane oziroma financirani prek CSF in kateri ne. Rešitev je odvisna od tega, kako prodoren je posamezen sekretar, saj je lahko kadarkoli razrešen. Sekretarji so odgovorni centru in ne prebivalcem. Čeprav ima sekretar pravico, da izdela proračun za svojo regijo, ga mora odobriti država. Regijam tako primanjkuje politične in finančne neodvisnosti, ki sta nujni za razvoj regionalne strukture (Cassimati, 2003, str. 8).

Na podlagi predstavljenih podatkov in ugotovitev sklepam, da so pri večji učinkovitosti ekonomije ter pri zmanjševanju razlik v razvoju pomoči CSF pomembne, vendar pa ne smemo pozabiti tudi na druge dejavnike, ki vplivajo na učinkovitost.

3.6. ŠIRITEV EU IN VPLIV NA GRČIJO

Peta širitev EU je bila nekaj posebnega, saj se ji še nikdar ni pridružilo deset novink hkrati in še nikoli se ji ni pridružilo toliko držav, ki so z redkimi izjemami (Ciper in Slovenija) na repu lestvice razvitosti. Resda je EU že nekajkrat odprla vrata manj razvitim državam (Irska, Grčija ter Španija in Portugalska), vendar so, razen v zadnjem primeru, vstopale

posamič, zato gospodarski koheziji niso povzročile toliko problemov, kot jih utegne sprožiti sedanja širitev. Slabo razvitost novih članic bodo najbolj občutile države, kot je Grčija, v katere je bilo alociranih največ sredstev; dobile bodo manj sredstev iz skladov, ker bodo sredstva v novi finančni perspektivi razdeljena na veliko več regij. Širitev EU bo Grčiji verjetno zelo otežila dostop do tolikšne denarne pomoči EU, kot je bila deležna v zadnjih desetih letih. Zaradi predvidene visoke gospodarske rasti in padca povprečja BDP na prebivalca po širitvi bodo izločena nekatera revna grška območja, kar pomeni, da ne bodo več prejemale sredstev iz strukturnih skladov. Grčija bo v obdobju 2007–2013 prejemnica sredstev iz strukturnih skladov, vendar pa bo njihov obseg po pričakovanju znatno manjši kot v CSF III.

Posebno pozornost je treba posvetiti migracijam delavcev iz novih držav članic, saj so njihove plače znatno nižje. Posledica te bojazni je bila, da je kar 12 starih držav članic leta 2004 omejilo pritek delovne sile za obdobje do sedem let. Izjema so bile Velika Britanija, Irska in Švedska, ki imajo od vstopa novih članic popolnoma odprt trg dela, saj menijo, da imajo države, v katere se delavci priseljujejo, ekonomske koristi. Delavci namreč zapolnjujejo pomanjkanje delovne sile tako za poklice, ki zahtevajo kvalificirano, kot tudi za tiste, ki zahtevajo nekvalificirano delovno silo. Namesto migracij delavcev pa lahko pride do selitve dejavnosti. Širitev EU bo odprla možnosti za širitev na nove trge in pripeljala do bolj učinkovite alokacije virov. Tako bo preselitev delovno intenzivnih dejavnosti na vzhod zaposlila tamkajšnjo delovno silo in obstoječi delovni sili v starih državah članicah omogočila bolj produktivne dejavnosti. S prvim majem letos so svoj trg dela na novo odprle še Finska, Portugalska in Grčija; trg dela za delavce iz novih držav članic je doslej odprlo sedem starih članic.

Nove članice so manj razvite, vendar pa je njihova rast hitrejša od rasti EU-15. Leta 2005 je bila povprečna gospodarska rast v novih članicah 5,48 odstotka, medtem ko je bila rast EU-15 v povprečju 2,29 odstotka. Če bi se ta visoka rast v novih članicah ohranila, bi se socialni in gospodarski razkorak zmanjšal, dosegli bi višje prihodke in družbeni standard, manj pa bi bilo spodbud za preseljevanje v druge države EU.

3.7. KOHEZIJA IN NOVO FINANČNO OBDOBJE 2007–2013

Unija s pomočjo kohezijske politike prispeva k usklajenemu, uravnoteženemu in trajnostnemu razvoju. Z uporabo še neizkoriščenih zmogljivosti je kohezijska politika povečala tudi vsesplošno gospodarsko uspešnost in sočasno zmanjšala gospodarske in socialne razlike.

V prihodnosti bo še vedno nadvse pomembno ohraniti učinkovito politiko na evropski ravni, ki naj bi spodbujala modernizacijo in hitrejšo rast v manj razvitih državah ter več

ljudem omogočala produktivno zaposlitev po celotni Uniji. Širitev je edinstven izziv za konkurenčnost in notranjo kohezijo Unije. V razširjeni Uniji bo povprečni BDP na prebivalca za približno 12,5 odstotka manjši od tistega v petnajsterici, medtem ko se bodo razlike v prihodkih v splošnem podvojile.

Ker na doseganje ekonomske in socialne kohezije vplivajo številni dejavniki, je treba ob danih sredstvih evropskega proračuna jasno določiti prioritete kohezijske politike, da bi bil njen učinek na doseganje kohezije v razširjeni Evropski uniji največji. Zasedovanje prioritetenih tematskih sklopov, po logiki podobnih današnjim prednostnim ciljem, naj bi bilo v prihodnosti organizirano poenostavljeno in bolj transparentno, v okviru naslednjih treh ciljev (General provision ERDF – ESF – Cohesion Fund, 2006):

1. konvergenca,
2. regionalna konkurenčnost in zaposlovanje,
3. evropsko ozemeljsko sodelovanje.

KONVERGENCA

Cilj je usmerjen v pospeševanje konvergence najmanj razvitih držav članic in regij z izboljšanjem pogojev za rast in zaposlovanje s pomočjo povečevanja in izboljšanja kakovosti naložb v fizični in človeški kapital, razvoja inovacij in družbe znanja, prilagodljivosti na gospodarske in socialne spremembe, varovanja in izboljšanja okolja ter upravne učinkovitosti. Cilj konvergenca bo še posebno pomemben v novih državah članicah, kjer so neenakosti v razvoju tako velike kot še nikoli poprej. Sredstva tega cilja bodo deležne regije na ravni NUTS 2, katerih BDP na prebivalca ne bo presegle 75 odstotkov povprečja v razširjeni EU; takšen pa bo položaj v večini novih držav članic. Za spodbujanje izvajanja sedanjih programov je predvidena posebna začasna pomoč do leta 2013 za regije, ki bodo zaradi statističnega učinka širitve presegle 75 odstotkov povprečja. Ne glede na to, ali bodo vključene v cilj konvergenca ali ne, so najbolj oddaljene regije (Azori, Madeira, Kanarski otoki in francoska prekomorska območja) upravičene do posebnega financiranja iz ERDF za spodbujanje njihove integracije v notranji trg in za nadomestilo za njihove posebne omejitve. Cilj pa bo pokrival tudi ukrepe Kohezijskega sklada v državah članicah, katerih BNP p.c. ne bo znašal več kot 90 odstotka povprečja v EU. Financiranje konvergence bo potekalo prek treh skladov: ERDF, ESF in Kohezijskega sklada.

REGIONALNA KONKURENČNOST IN ZAPOSLOVANJE

Namen tega cilja je izboljšanje konkurenčnosti, zaposlovanja in poslovne privlačnosti regij. Pomagal naj bi pri predvidevanju gospodarskih in socialnih razlik, podpora

inovacijam, podjetniškemu duhu, varovanju okolja, dostopnosti, prilagodljivosti in razvoju trga dela. Financiranje bo potekalo prek ERDF in ESF.

Do sredstev tega cilja so upravičena vsa območja, ki niso zajeta v cilj konvergenca, ter regije sedanjega cilja 1, ki leta 2007 zaradi gospodarskega razvoja ne bodo več izpolnjevale pogojev za cilj konvergenca; slednje bodo v okviru tega cilja do leta 2013 prejemale posebno začasno (phasing-in) pomoč za zmanjševanje neenakosti.

TERITORIALNO SODELOVANJE

Na podlagi pozitivnih izkušenj s pobudo skupnosti Interreg v tekoči finančni perspektivi Komisija v novi finančni perspektivi predlaga nov cilj, ki bo tako spodbujal uravnotežen, skladen in trajen razvoj evropskega prostora s podporo sodelovanju na treh ravneh: čezmejno sodelovanje, transnacionalno sodelovanje in mreže sodelovanja ter izmenjava izkušenj. Do tega cilja bodo načeloma upravičene vse regije vzdolž notranjih kopenskih meja, nekaterih zunanjih kopenskih meja EU in določene regije vzdolž morskih meja na ravni NUTS 3. Ta cilj naj bo financiran iz sklada ERDF.

Skupen obseg sredstev, namenjenih kohezijski politiki v novi finančni perspektivi, znaša 308.041 mio EUR, kar je bistveno več, kot je na voljo sredstev za te namene v Agendi 2000. Razdelitev sredstev bo naslednja:

- konvergenca: 251.161 mio EUR, od tega zneska 61.151 mio EUR s strani kohezijskega sklada, 12.521 mio EUR za »phasing-out«,
- regionalna konkurenčnost in zaposlovanje: 49.130 mio EUR, od tega 10.387 mio EUR za »phasing-in«,
- teritorialno sodelovanje: 7.500 mio EUR.

Grčija bo v novi finančni perspektivi dobila manj sredstev, kar je posledica njenega razvoja in tudi vstopa manj razvitih držav v EU. V obdobju 2007–2013 naj bi Grčija dobila 18.217 mio EUR. Razdelitev denarja je naslednja: iz kohezijskega sklada 3289 mio EUR, za cilj konvergenca 8379 mio EUR, začasna pomoč zaradi statističnega učinka (phasing-out) 5779 mio EUR, začasna pomoč zaradi gospodarskega razvoja (phasing-in) 584 mio EUR in za cilj teritorialnega sodelovanja 186 mio EUR (v cenah iz leta 2004).

4. SKLEP

Regionalna politika EU se vodi tako na ravni držav kot na nadnacionalni ravni. Od sredine 70. let do danes je doživela nešteto sprememb in finančnih okrepitev ter razvila veliko delikatnih instrumentov pomoči. Njen glavni cilj pa ostaja enak: krepitev gospodarske in socialne kohezije ter harmonični razvoj Skupnosti kot celote. Politika EU je usmerjena

predvsem k odpravljanju regionalnih razvojnih zaostalosti, s čimer poskušajo spodbuditi konvergenco v najmanj razvitih območjih. Najmanj razvite države so štiri kohezijske države: Španija, Grčija, Portugalska ter Irska; te države, so bile deležne največ pomoči iz strukturnih skladov in kohezijskega sklada. Podatki kažejo, da je v zadnjem obdobju v teh kohezijskih državah prišlo do konvergence, saj so se približale evropskemu povprečju BDP na prebivalca, vendar z izjemo Irske, ki je v tem obdobju dosegla izjemno gospodarsko rast, za njim še vedno zaostajajo. Po vstopu desetih novih članic so se regionalne razlike znova povečale, saj so nove članice v primerjavi z drugimi članicami EU petnajsterice izredno slabo razvite, razen dveh, treh držav, ki so že ujele sedanje slabše razvite članice.

Grčija je ob vstopu v EU leta 1981 veljala za eno najbolj centraliziranih držav EU. Za potrebe IMPs so sprva državo razdelili na šest področij; ker pa jim ni bila dodana nikakršna administrativna struktura, je bila izvršitev IMPs zelo težavna. Na podlagi teh negativnih izkušenj so leta 1986 ustanovili trinajst administrativnih regij, ki pa so bile odgovorne le za upravljanje z regionalnimi operativnimi programi CSF Grčije. Od leta 1997 so te regije decentralizirane administrativne enote v državi. Vendar te regije še vedno nimajo neposredno voljenih predstavnikov, kar pa ima za posledico, da regije ne morejo same z lokalno upravo odločati o programih, ki bi jih želeli vključiti v CSF. Grčija je že vse od vstopa neto prejemnica finančne pomoči EU, zato se sprašujejo, koliko so h gospodarskemu razvoju prispevale strukturne pomoči EU. Pričakovati je bilo, da te pomoči pozitivno vplivajo na razvoj, kar kažejo tudi podatki o BDP na prebivalca v zadnjih letih. Analiza vpliva pomoči temelji na študiji ESRI in predpostavlja izoliran vpliv CSF na BDP in stopnjo brezposelnosti. Rezultati kažejo, da ima CSF pozitiven vpliv na povečanje BDP ter zmanjšanje stopnje brezposelnosti, vendar pa je sama učinkovitost vidna skozi multiplikator. S primerjavo z drugimi kohezijskimi državami pokaže, da je pomoč najučinkovitejša na Irskem in najmanj v Grčiji. Ugotovili smo, da pomoči prav gotovo pozitivno vplivajo na razvoj države, vendar pa na učinkovitost vpliva še veliko drugih dejavnikov, kot so odprtost ekonomije, institucionalna kakovost itn.

Vstop manj razvitih držav v EU bo za stare države članice pomenil zmanjšanje pridobljenih sredstev iz skladov za proračunsko obdobje 2007–2013, saj se bo denar delil na več regij. Grčija bo še vedno prejemale sredstva iz cilja konvergenca, vendar bo obseg pridobljenih sredstev znatno manjši kot v obdobju 2000–2006. Zato bo morala v prihodnje bolj preudarno uporabljati pridobljena sredstva iz EU in jih namenjati le najbolj potrebnim projektom, najprej pa bo morala reformirati regionalno politiko, ki je preveč centralizirana.

LITERATURA

1. Aljančič Mojca, Bogdanovič Sara Dragana: Regionalne politika. Ljubljana : Urad za makroekonomske analize in razvoj, 2000. 72 str.
2. Bradley John: An examination of the ex-post macroeconomic impacts of CSF 1994-99 on objective 1 regions, final report. Dublin : ESRI, 2002. 101 str.
3. Cassimati Anneta Antigoni: The EU and regional reform in Greece. Manchester : University of Manchester, 2003. 23 str.
4. Community Support Framework 1989-93, for the development and structural adjustment of the regions whose development is lagging behind (objective 1): Greece. Luxembourg : Office for Official Publications of the European Communities, 1990. 72 str.
5. Debevec Mateja: Vpliv strukturnih in kohezijskih skladov na gospodarski razvoj Irske. Diplomsko delo. Ljubljana : Ekonomska fakulteta, 2003. 52 str., 9 pril.
6. Farič Metka: Nove zamisli regionalnega razvoja kot podlaga za oblikovanje sodobne regionalne politike. Magistrsko delo. Ljubljana : Ekonomska fakulteta, 1999. 93 str.
7. Greece- Community Support Framework 1994-99, objective 1: Structural development and adjustment of regions whose development is lagging behind. Luxembourg : Office for Official Publications of the European Communities, 1995. 135 str.
8. Guide to the Community Initiatives 1994-99, Volume 2. Luxembourg : Office for Official Publications of the European Communities, 1994. 87 str.
9. Hramec: Razvoj regionalne politike Evropske unije. [URL:<http://epf-se.uni-mb.si/tep/2003/hramec/index.htm>], 25.3.2004.
10. Kranjc Blaž: Regionalna politika in njeno izvajanje v Sloveniji. Diplomsko delo. Ljubljana : Ekonomska fakulteta, 2001. 50 str., 11 pril.
11. Kuljaj Aleksander: Regionalna politika Evropske unije in Slovenija. Diplomsko delo. Ljubljana : Ekonomska fakulteta, 2002. 48 str.
12. Loughlin John: Regional and local democracy in the European union. Luxembourg : Office for Official Publications of the European Communities, 1999. 367 str.
13. McDonald Frank, Dearden Stephen: European Economic Integration 2nd ed.. New York : Longman, 1994. 350 str.
14. Moussis Nicolas: Evropska unija: pravo, ekonomija, politike. Ljubljana : Littera picta, 1999. 575 str.
15. Mrak Mojmir, Mrak Maruša, Rant Vasja: Kohezijska politika Evropske unije. Ljubljana : Samozaložba, 2004. 160 str.
16. Murn Ana: Državne in strukturne pomoči v Evropski uniji, posameznih državah Evropske unije in v Sloveniji. Ljubljana : Urad za makroekonomske analize in razvoj, 2001. 83 str.

17. Nevin Edward: The Economics of Europa. Hampshire : Macmillan Education LTD, 1990. 347 str., 17 pril.
18. Novaković Dejan: Regionalna razvojna koalicija v Idrijsko-Cerkljanski regiji s poudarkom na odnosu med občinama, velikimi podjetji ter malimi in srednjimi podjetji. Magistrsko delo. Ljubljana : Ekonomska fakulteta, 2003. 97 str., 10 pril.
19. Pečar Janja: Regionalni vidiki razvoja Slovenije (in poslovanje gospodarskih družb v letu 2001). Ljubljana : Urad za makroekonomske analize in razvoj, 2002. 76 str.
20. Pungartnik Andrej: Vpliv strukturnih pomoči Evropske unije na gospodarski razvoj kohezijskih držav. Diplomsko delo. Ljubljana : Ekonomska fakulteta, 2003. 52 str., 3 pril.
21. Regional and Local Government in the EU: Responsibilities and Resources. Luxembourg : Office for Official Publications of the European Communities, 2001. 242 str.
22. Strmšnik Igor et al.: Javnofinančni scenarij Strategije gospodarskega razvoja Slovenije. Ljubljana : Urad za makroekonomske analize in razvoj, 2000. 104 str.
23. Tsoukalis Loukas: The New European Economy 2nd ed.. New York : Oxford University Press, 1993. 380 str.

VIRI

1. Allgemeine Bestimmungen zu den Strukturfonds.
[URL: <http://europa.eu.int/scadplus/leg/de/lvb/l60014.htm>], 20.4.2004.
2. Annual report of the Cohesion fund 1999.
[URL: http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/site/en/com/2000/comn2000_0822en01.pdf], 1.9.2006.
3. Auf dem Weg zu einen neuen Finanzrahmen 2007-2013.
[URL: <http://europa.eu.int/scadplus/leg/de/lvb/l34004.htm>], 3.9.2004.
4. Community Support Framework 2000-2006 Greece.
[URL: http://europa.eu.int/comm/regional_policy/funds/prord/pro2000_de.htm], 30.6.2004.
5. Der Kohäsionsfonds.
[URL: http://europa.eu.int/comm/regional_policy/funds/procf/cf_de.htm], 16.4.2004.
6. Die Strukturfonds.
[URL: http://europa.eu.int/comm/regional_policy/funds/prord/sf_de.htm], 18.4.2004.
7. Dritter Bericht über den wirtschaftlichen und sozialen Zusammenhalt.
[URL: http://europa.eu.int/comm/regional_policy/sources/docoffic/official/reports/cohesion3/cohesion3_de.htm], 4.7.2004.
8. EU enlargement opens up markets for Greece, but will affect subsidies.
[URL: <http://www.xak.com/main/newsshow.asp?id=27749>], 20.04.2006.

9. Europäische Investitionsbank.
[URL: <http://europa.eu.int/scadplus/leg/de/lvb/g24221.htm>], 24.4.2004.
10. Europäische Kommission: Unsere gemeinsame Zukunft aufbauen - Politische Herausforderungen und Haushaltsmittel der erweiterten Union - 2007-2013, Mitteilung der Kommission an den Rat und das Europäische Parlament; KOM (2004) 101.
11. Europäische Wirtschaft nr. 72/2001. Luxembourg : Office for Official Publications of the European Communities, 2001. 386 str.
12. EUROSTAT.
[URL: <http://epp.eurostat.ec.europa.eu/>], 26.04.2006.
13. Fourth progress report on cohesion: Growth and jobs and the Reform of European cohesion policy.
[URL: http://ec.europa.eu/regional_policy/sources/docoffic/official/reports/pdf/interim4/annex4inter_en.pdf], 28.8.2006.
14. General provisions ERDF – ESF – Cohesion fund.
[URL: europa.eu/scadplus/leg/en/lvb/g24231.htm], 28.8.2006.
15. HELLAS 2000-2006.
[URL: http://www.3kps.gr/index_en.htm], 4.7.2004.
16. Im Dienst der Regionen.
[URL: http://europa.eu.int/comm/regional_policy/intro/regions1_de.htm], 10.4.2004.
17. Kohezija na prelomu leta 2007.
[URL: http://europa.eu.int/comm/regional_policy/sources/docgener/informat/reg2007_sl.pdf], 13.2.2005.
18. Statistical Annex of European Economy, spring 2005.
[URL: http://europa.eu.int/comm/economy_finance/publications/european_economy/2005/statannex0105_en.pdf], 8.1.2006.
19. Statistischer Anhang der Europäischen Wirtschaft, Frühjahr 2004.
[URL: http://europa.eu.int/comm/economy_finance/publications/european_economy/2004/statannex0104_de.pdf], 8.1.2006.
20. Structural Actions 2000-2006 – Commentary and Regulations. Luxembourg : Office for Official Publications of the European Communities, 2000. 128 str.
21. Structural Funds and Cohesion Fund 1994-99, Regulations and commentary. Luxembourg : Office for Official Publications of the European Communities, 1994. 140 str.
22. The Structural Funds in 2001: thirteenth annual report. Luxembourg : Office for Official Publications of the European Communities, 2002. 119 str.

23. Structure and operation of local and regional democracy Greece, Strasbourg: Council of Europe, 2001. 29 str.
24. Ziel 1.
[URL: <http://europa.eu.int/scadplus/leg/de/lvb/g24203.htm>], 30.4.2004.
25. Ziel 2.
[URL: <http://europa.eu.int/scadplus/leg/de/lvb/g24206.htm>], 30.4.2004.
26. Ziel 3.
[URL: <http://europa.eu.int/scadplus/leg/de/lvb/g24207.htm>], 30.4.2004.
27. Zweiter Zwischenbericht über den wirtschaftlichen und sozialen Zusammenhalt
[URL: http://europa.eu.int/comm/regional_policy/sources/docoffic/official/reports/interim2_de.htm], 23.4.2004.

PRILOGE

PRILOGA 1

Evropska investicijska banka je najstarejši finančni instrument za regionalni razvoj, saj je njena ustanovitev našla mesto v besedilu Rimskega sporazuma. EIB prispeva delež k evropski integraciji, gospodarskemu razvoju manj razvitih regij in s tem uravnovešenemu razvoju skupnega trga kot tudi h gospodarski in socialni enotnosti. V sistemu strukturnih skladov zavzema pomembno vlogo, saj je vključena v celoten program delovanja skladov. Je instrument, ki omogoča kreditiranje ter pospeševanje ekonomskega in socialnega razvoja ter zagotavlja finančno pomoč v naslednjih oblikah (Hramec, 2004):

- posojila in druge oblike delnega financiranja investicijskih projektov,
- globalna posojila,
- delno financiranje tehnične podpore in študij za pripravo izvedbe projekta
- ter garancije.

PRILOGA 2

Glavni namen *kohezijskega sklada* je prispevati h krepitvi ekonomske in socialne kohezije. To uresničuje tako, da prispeva finančno pomoč za projekte na področju okolja in vseevropskih transportnih povezav. Do pomoči iz tega sklada so upravičene države z bruto nacionalnim proizvodom (BNP) na prebivalca, ki je manjši kot 90 odstotkov povprečja EU. Ta kriterij med članicami EU izpolnjujejo le štiri države: Španija, Grčija, Portugalska in Irska.

Sredstva kohezijskega sklada so namenjena sofinanciranju projektov, povezanih z okoljem in transportom kjerkoli v teh državah, ki so upravičene do pridobitve sredstev. Evropska komisija se zavzema za enakomerno porabo sredstev med okoljskimi in transportnimi projekti, zato je določila, da mora biti razmerje med področjema približno 50:50. Med okoljskimi projekti kohezijski sklad sofinancira projekte, ki so skladni z okoljsko politiko EU, predvsem projekte za ohranjanje, zaščito in izboljšanje okolja, projekte za zaščito zdravja ter preudarne in racionalne rabe naravnih virov. Med transportnimi projekti pa sklad sofinancira projekte izgradnje in razvoja infrastrukture v okviru trans-evropskega omrežja in projekte, ki omogočajo dostop do trans-evropskega omrežja. Razdelitev sredstev kohezijskega sklada med države članice je odvisno od več kriterijev: od števila prebivalstva in površine države, BDP na prebivalca in socialno-ekonomskih faktorjev ter tudi od opremljenosti z infrastrukturo.

Deleže posameznih držav v sredstvih kohezijskega sklada je določil Evropski svet na zasedanju v Berlinu marca 1999 (Der Kohäsionsfonds, 2004):

- Španija: 61-63,5 odstotka
- Grčija: 16-18 odstotka
- Portugalska: 16-18 odstotka
- Irska: 2-6 odstotka.

Treba je omeniti, da mora država članica v vsak projekt vložiti tudi lastna sredstva; če jih ne more zagotoviti, se nadaljnji projekti ne odobrijo, dokler ni zagotovila o sofinanciranju. Zgornja meja sofinanciranja projektov s strani kohezijskega sklada je tako 80–85 odstotkov njihove skupne vrednosti, lahko pa tudi 100 odstotkov, če gre za predhodne študije in tehnično pomoč, katere znesek ne presega 0,5 odstotka vrednosti celotnega projekta.

Financiranje iz kohezijskega sklada je pogojeno s približevanjem Maastrichskim kriterijem, saj se prekliče oziroma ustavi za nove projekte v primeru, da ima država članica javni primanjkljaj večji kot tri odstotke BDP. Financiranje se nadaljuje, ko je javni primanjkljaj pod nadzorom, kar pomeni, da je manjši kot tri odstotke BDP.

PRILOGA 3

Evropski sklad za regionalni razvoj (ERDF)

ERDF je bil ustanovljen leta 1975. Njegova naloga je zmanjševanje razlik med regijami znotraj EU, in sicer s spodbujanjem ekonomske in socialne kohezije. Njegovo delovanje določa nova uredba (št. 1783/1999) Evropskega parlamenta in Sveta EU. ERDF financira:

- produktivne investicije, ki so povezane z ustvarjanjem in ohranjanjem delovnih mest;
- investicije v infrastrukturo (gradnja evropskih mrež na področju transporta, telekomunikacij in energetike);
- spodbujanje notranjega razvoja s pomočjo ukrepov, ki spodbujajo in podpirajo lokalne razvojne in zaposlitvene iniciative, ter aktivnosti malih in srednjih podjetij;
- investicije v izobraževanje in zdravstvo; slednje je pomembno za strukturno prilagajanje regij.

Sklad zagotavlja sredstva v okviru ciljev 1 in 2 ter v okviru pobud INTERREG III in URBAN II. Prav tako zagotavlja podporo pri financiranju inovativnih ukrepov (študiji, pilotni projekti in menjava izkušenj) in pri ukrepih tehnične pomoči, ki se navezujejo na razvoj celotne Skupnosti, posebej v regijah, katerih članice so vključene pod te cilje.

Evropski socialni sklad (ESF)

Ustanovljen je bil leta 1958, danes pa je njegov glavni namen preprečevati brezposelnost, spodbujati aktivno iskanje zaposlitve ter vključevanje odrinjenih družbenih skupin na trg dela. Njegova politika je namenjena naslednjim petim področjem:

- razvoju aktivne politike zaposlovanja za boj proti brezposelnosti,
- spodbujanje enakih možnosti dostopa do trga dela za vse, še posebej pa za tiste, ki so močno izpostavljeni socialni izključenosti,
- spodbujanju in izboljševanju poklicnega usposabljanja, izobraževanja in svetovanja v okviru politike vseživljenjskega učenja,
- spodbujanju in podpiranju strokovne, usposobljene in prilagodljive delovne sile, inovativnosti in prilagodljivosti v organizaciji dela, ter razvoju podjetništva in pogojev, ki olajšujejo ustvarjanje novih delovnih mest,
- izvrševanju ukrepov za izboljšanje dostopa žensk do dela, vključno z razvojem kariere ter dostopom do novih zaposlitvenih možnosti.

Ciljne skupine, ki jim je sklad namenjen, so: brezposelne osebe, ki jim grozi dolgotrajna brezposelnost, mladi, ki prvič vstopajo na trg delovne sile, in ljudje, ki potrebujejo dodatna usposabljanja ali pomoč pri zaposlovanju, s čimer so jim omogočene nove možnosti

zaposlitve - razvoj sposobnosti in poklicnih kvalifikacij ter spodbuda ustvarjanja novih delovnih mest.

ESF zagotavlja finančno pomoč v okviru vseh treh ciljev (edini, ki financira cilj 3) in tudi v okviru pobude skupnosti EQUAL. V ta sklop sodijo predvsem naloge inovacijske narave in pilotni projekti, ki zadevajo trg dela, zaposlovanje in strokovno izpopolnjevanje; študije, tehnično pomoč in strokovno sodelovanje; tehnično pomoč, ki zadeva priprave, opravljanju, nadzor in ocenjevanje nalog, ki so financirane iz sklada.

Evropski kmetijski usmerjevalni in jamstveni sklad (EAGGF)

EAGGF financira tržne in cenovne podpore kmetijski proizvodnji na notranjem trgu, ki so določene v okviru kmetijske politike EU (CAP), in številne druge kmetijske ukrepe. EAGGF sestavljata dve komponenti: oddelek za garancijo in usmerjevalni oddelek. Prvi oddelek je do vključno leta 1999 prvenstveno neposredno podpiral zaščito evropskega kmetijstva, po letu 1999 pa se je njegova politika nekoliko spremenila, saj je prešel iz pretežno zaščitne na skupno kmetijsko politiko EU, ki bo postopno pripeljala do konkurenčnejšega evropskega kmetijstva. Drugi oddelek se ukvarja z izvajanjem regionalne strukturne politike, in sicer v regijah, ki jih pokriva cilj 1. Usmerjevalni oddelek je usmerjen predvsem v naslednje naloge:

- krepitev in reorganizacija kmetijstva, vključno z organizacijo in predelavo kmetijskih, ribiških in gozdarskih proizvodov,
- zagotavljanje preoblikovanja kmetijske proizvodnje in razvoja gozdarstva ter podpora razvoju dopolnilnih dejavnosti za kmetovalce,
- zagotavljanje primernega življenjskega standarda kmetovalcev,
- pomoč pri razvoju družbene izdelave na kmetijskih področjih z namenom zaščite okolja in podeželja.

EAGGF-usmerjevalni oddelek je usmerjen v financiranje cilja 1 in v pobudo skupnosti LEADER +.

Finančni instrument za usmerjanje ribištva (FIFG)

Prve evropske pomoči ribištvu so bile odobrene leta 1971 v okviru sklada EAGGF. V letu 1986 so se aktivnosti še vedno financirale prek sklada EAGGF, vendar je bila zanje postavljena že samostojna shema in oblikovana ustrezna pravila. Z letom 1993 pa je postal samostojni instrument področje ribištva in marikulture.

Naloge, ki jih pokriva FIG, so naslednje:

- prizadevanje za doseganje trajnega ravnovesja med ohranjanjem in izkoriščanjem vodnih virov,
- povečanje konkurenčnosti in gospodarskega razvoja podjetij v tem sektorju,
- povečanje ponudbe (ribjih in morskih izdelkov) in dvig vrednosti sektorja,
- prispevek k oživitvi območij, odvisnih od ribištva in marikulture.

FIG je udeležen pri financiranju cilja 1, zunaj tega pa s pomočjo samostojnih programskih dokumentov v posamezni državi članici (razen v Grčiji, na Irskem, v Luksemburgu in na Portugalskem). Sklad financira tudi inovativne ukrepe na tem področju.

PRILOGA 4

Tabela 1: Skupni CSF izdatki kot % BDP

Leto	Grčija	Irska	Portugalska	Španija
1993	0	0	0	0
1994	3,19	1,68	3,17	1,16
1995	3,05	1,75	3,03	1,15
1996	2,99	1,67	3,00	1,17
1997	2,89	1,56	2,95	1,19
1998	2,90	1,50	2,96	1,22
1999	2,95	1,39	3,00	1,24

Vir: Bradley, 2002, str. 47.